Влада — Радам!

Голос України

Газета Верховної Ради України ◆ № 217 ◆ Четвер, 7 листопада 1991 року ◆ Ціна 30 коп. (Передплатникам — 10 коп.).

ХАЙ ЖИВЕ КОНВЕРГЕНЦІЯ!

3

Непарадні замітки напередодні сьомого листопада

В історії не прийнято говорити про те, що було б, якби... Подібні мрії швидше в маніловському дусі. Отож залишимо ті мрії російському телебаченню, яке без утоми розмірковує на тему (в циклі «Круг» і інших), що було б, якби оці свого часу та не стріляли в отих, а оті в оцих, ото б ми вже й доскочили чогось... Бог з ними, з тими маніловсько-обломовськими пасажами. Корисніше поговорити про те, що пережили і про те, як жити далі. Виходячи з сьогоднішніх умов, а не з міфічного «якби».

В ІМ'Я СТАБІЛІЗАЦІЇ

Укладено «Угоду про принципи торгово-економічного співробітництва між Україною і РРФСР на 1992 рік». Це сталося після тривалих переговорів, які відбулися в Москві між делегаціями України й Росії. У переговорах взяли участь Голова Верховної Ради України Л. Кравчук, Прем'єр-міністр України В. Фокін, народні депутати і державні міністри нашої республіки. Відбулась спільна прес-конференція, на якій червоною ниткою пройшла думка, що Угода сприятиме стабілізації народного господарства двох держав.

РЕСТАВРАТОРИ З БАВАРІЇ

Вчора голова Верховної Ради України Л. Кравчук прийняв делегацію представників двох баварських фінансових та будівельних груп на чолі з доктором Б. Бергельсоном. Під час бесіди йшлося про реалізацію проекту побудови нових та реставрації старих будинків у Києві для розташування в них закордонних дипломатичних та ділових представництв. Проект здійснюватиметься спільним українсько-німецьким підприємством, яке незабаром буде створено за підтримкою Кабінету міністрів України і Київміськради.

У ЄКАТЕРИНИНСЬКОМУ залі Великого Кремлівського палацу Прем'єр-міністр В. Фокін підписав договір про економічне співтовариство, таким чином Україна приєдналася до творення єдиного економічного простору.

У МІНІСТЕРСТВІ закордонних справ України відбулася прес-конференція міністра закордонних справ Південно-Африканської Республіки Р. Боти.

Під час зустрічі гість зазначив, що після 1 грудня уряди двох країн з'ясують, які форми спілкування і представництва будуть прийнятними для України та ПАР. Пан Бота поінформував про велике зацікавлення сторін у розвитку співробітництва. Зокрема це стосується торгівлі та обміну передовими технологіями. Гість відповів на запитання українських та зарубіжних журналістів.

ГАЗЕТА «Крымская правда» опублікувала 6 листопада звернення лідерів кримських «афганців», «Демократической Тавриды», Республіканського руху. Вони вимагають від Верховної Ради Криму негайно підписати економічну угоду з СРСР, союзний договір, відмінити Акт 1954 року, закликають населення організовувати одногодинні попереджувальні страйки «для консолідації демократичних сил». Проти цього рішуче виступають Меджліс, інші кримсько-татарські об'єднання, ряд російських та українських громадських рухів. Але «Крымская правда» їм слова не дає.

13

ЯКЕ Ж ВОНО— УКРАЇНСЬКЕ КІНО?

Так, ми сьогодні ще не маємо кінематографа, який би гідно репрезентував Україну в світі. Гірше того — нас просто сбіт не знає. І такі відомі, титуловані відзнаками на багатьох фестивалях фільми, як «Тіні забутих предків», «Камінний хрест» чи «Білий птах з чорною ознакою», не можуть заповнити тієї великої прогалини в національному кіно, яка тривожить нас усіх своєю безбарвністю й пустотою. Та й створені ці картини ще в 60-х — на початку 70-х років. А сьогодні?

На знімку: приз газети «Голос України» — одна з нагород першого Всеукраїнського кінофестивалю.

СВЯТО ОСІННІХ ШПАКІВЕНЬ

Коли ми ще сприймали Жовтневі свята чисто і некритично («И Ленин такой молодой, и юный Октябрь впереди») — так хотілось, аби хтось прислав тобі цілком неофіційну вітальну листівку. Але таких листівок тоді не випускали. Тепер нібито вже можна, але — знов не випускають. Ну, хай свято — вже не свято, але ж є сотні тисяч людей, немолодих і самотніх, котрі звикли святкувати Жовтень і вже до смерті цього свята нікому не віддадуть. Чи не боляче їм буде нині не отримати звичну червону листівку зі сталевим профілем знаменитого крейсера?

...У Києві, де я живу, у нашім дворі, є будинок, де мешкають офіцери з сім'ями. Вчора я бачив там: хтось із офіцерських дітей прикріпив знадвору до вікна новеньку шпаківню. Шпаківня, уявіть собі, розфарбована у жовто-блакитних тонах. Схоже на те, що діти першими відчули епоху, коли всі свята будуть неофіційними, а всі святкові листівки — веселими.

...А нам би — не забути привітати когось із своїх близьких, кому нині сімдесят чи близько того...

Христофор ГРУША.
Фото Івана ТИТАРЕНКА.

ТОВАРІВ ПОБІЛЬШАЄ

Між Болгарією та Україною досягнуто угоди про поставки болгарських товарів. Про це повідомив прем'єр-міністр Болгарії Попов. За його словами, експерти цієї країни вже виїхали до Києва для опрацювання останніх деталей договору. Передбачено, що в обмін на електроенергію Болгарія постачить нашій республіці товарів на суму 4 мільярди доларів.

...АЛЕ ВИ НАМ НІЧОГО НЕ ВИННІ!

Для того, аби ви, шановні читачі, отримали сьогодні оцей номер «Голосу України», редакція сплатила (за «святкову доставку») 3840 карбованців. У будні за це платиться наполовину менше. Але ви нам нічого не винні! Бо кожна нагода поспілкуватися зі своїми читачами — то таки свято для газети!

Продовжено передплату на «Голос України» до 15 листопада. Індекс українського видання 60955, російського — 60997. Ціна на 1992 рік — 19 крб. 80 коп.

ГОЛОС України

Засновник — Верховна Рада України

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
252047
Київ, вул. Нестерова, 4

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:

Приймальня — 446-92-11

Відповідальний секретар — 446-72-63

Завідуючий коректорською 441-84-42, 224-72-54 (телефакс).

ВІДДІЛИ:
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
листів — 441-82-05, 441-29-61,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
міжнародний — 446-91-20,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-05,
екології — 441-88-59,
культури — 441-86-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13, 441-86-20,
історії України — 441-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44,
бухгалтерія — 441-84-00.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Індекс 60955

Тираж 158.700

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Газета виходить 5 разів на тиждень. Сьогодні на 16 сторінках.

Наступний номер «Голосу України» вийде 12 листопада.

ДОРОГОЮ, НЕ МАНІВЦЯМИ

Десять зустрічей з робітниками, селянами, депутатами місцевих Рад, студентами та науковцями провів глава українського парламенту Л. Кравчук на полтавській та кіровоградській землі.

Крім того, були численні розмови прямо на вулицях міст і сіл, біля заводських прохідних, у довгих коридорах інститутів. Перед прощанням з людьми я не раз запитував, чи задоволені вони цими зустрічами. Оцінки були однакові: трудівники знайшли відповідь на всі питання, які їх хвилюють. І завжди підкреслювали прямоту, відвертість кандидата в Президенти, його чесну позицію при обговоренні найскладніших питань.

Останні роки нашого життя були вщерть заповнені дискусіями, мітингами, красивими словами тих, хто претендував на депутатські місця чи високі посади. І найчастіше слова й обіцянки будувалися на битті себе в груди, грі на патріотичних почуттях.

Сьогодні народ явно стомився від цього. Він уже просто тікає від тих, хто, не вловивши змін суспільного настрою, продовжує гучним криком привертати до себе увагу. Навпаки, люди шукають лідера, який би без шумових ефектів розвіяв туман неясності наших майбутніх днів, просто і переконливо показав шлях, яким далі рухатись. На жаль, лідерів, які хоча б самі не плутались у лабіринтах нинішніх проблем, можна перерахувати на пальцях однієї руки.

Отож, вибираючи собі Президента, я шукаю людину вольову, глибоко освічену, компетентну як у політиці, так і в економіці, обов'язково спокійну й розважливу, авторитетну і просту. Годі нам ділетантизму, запальності, безвольності, авантюризму — того всього набачились, цим усі ситі по горло.

Виходячи з названих критеріїв, я особисто бачу Президентом України тільки одну людину — Л. Кравчука. Зі мною солідарні ті тисячі й тисячі людей, з якими довелося за два останні дні побувати на зустрічах.

Ось дивіться, яка чітка і виважена схема економічного розвою (погодьтеся, важчої і більш заплутаної проблеми сьогодні не існує) нашої незалежної держави. Саме на цих питаннях найчастіше доводилося зупинятися Голові Верховної Ради на всіх без винятку зустрічах.

Перший етап — перебороти економічну кризу, зупинити спад виробництва. Для цього, як мінімум, швидко здійснити зміни в організації управління й виробництва, зіпертися на взаємовигідні економічні зв'язки з республіками і безпосередньо між підприємствами.

Одночасно швидкими темпами йти до ринку, вести роздержавлення, при цьому змінити податкову систему, яка має бути тільки одноканальною і стимулювати, а не гальмувати виробництво, зміцнити грошову одиницю, прийти до її конвертованості.

Зрозуміло, що держава має контролювати певні галузі й програми, але це скоріше виняток, ніж правило. Так само, як держава має тримати під своїм захистом пенсіонерів, студентів, материнство.

Нехай це дещо спрощений виклад економічного розвитку України, з програмою якого виступає Л. Кравчук, але навіть у такому вигляді він дає, погодьтеся, повну картину дій і етапності нашої праці для швидкого приборкання стихії, яка захурделила у виробництві. Леонід Макарович при цьому не раз, і не два твердо заявляв: за рік-два, спираючись на наш величезний потенціал і повне розкріпачення людини, яка буде кровно заінтересована добре працювати, Україна повністю забезпечить себе продуктами харчування.

Під час поїздки Леоніда Макаровича відбулися дві, на мій погляд, цікаві події. У Кременчуці він взяв участь у роботі асоціації міст і районів Придніпров'я «Славутич». У програмі цієї організації (а провідні дійові особи «Славутича» — це голови міських і районних Рад територій, які прилягають до Дніпра) — розроблення і здійснення екологічних проектів, які стосуються захисту Дніпра, зниження впливу на регіон наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, спільне вирішення окремих економічних і соціальних проблем аж до створення зони вільного підприємництва та інші.

Глава українського парламенту енергійно підтримав дії, спрямовані на відродження Дніпра, висловив думку, що Верховна Рада України повинна надати широку допомогу у цій благородній справі.

Друга подія та, що Леонід Макарович, зачіпаючи проблеми релігійних протистоянь, подав ідею скликати на Україні форум релігійних конфесій і там прийняти документ, котрий кликав би до духовної злагоди народу, поклав край спробам вирішувати ці питання насильницьким шляхом. У своїх виступах він не раз підкреслював: віра — це власна справа людини і в неї нікому не дозволено втручатися, в тім числі й державі.

Певно, такий форум сприяв би найголовнішому, що нам нині потрібно — миру і злагоді між людьми.

Анатолій КРАСЛЯНСЬКИЙ,
парламентський оглядач «Голосу України».
Кіровоград.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

Парламентська хроніка

ПАСТКА, З ЯКОЇ ТРЕБА ВИБИРАТИСЯ

Денне і вечірнє засідання 5 листопада

Обговорення питань порядку денного: «Закон про пенсійне забезпечення» та «Закон про прокуратуру» було достатньою мірою конструктивним і істотних суперечок не викликало. Тож, гадаю, варто сказати лише про результати: «пенсійний» Закон визнано надто дорогим і передано на доопрацювання, а «Закон України про прокуратуру» прийнято. Отже, тепер можна бути певним, що припинення фінансування прокуратури республіки з союзного бюджету, про яке нещодавно повідомили з Москви, ніяк не позначиться на дотриманні Закону.

А основним питанням сесійного дня стало: підписувати чи не підписувати Договір про економічну співдружність. З виступу Прем'єр-міністра В. Фокіна виходило, що треба підписувати, та що й Україна має бути членом цієї співдружності. Аргументувалося це тим, що в разі непідписання багато українських підприємств просто зупиняться, й тоді доведеться пояснювати переваги самостійності вже зовсім іншій аудиторії — мільйонам безробітних і голодних. Тож Вітольд Павлович запропонував депутатам зібратися на закритому засіданні й обговорити питання більш детально.

Щоправда, головуючий І. Плющ на слово «закрите» зреагував моментально. Про це й мови не може бути (що й підтвердили підсумки голосування). А от щодо складності проблеми та багатоваріантності шляхів її вирішення сумнівів депутати не мали. Та й не могли мати, адже деякі цифри говорять самі за себе: скажімо, цього року Україна одержала з Росії 52,4 мільйона тонн нафти, а наступного передбачено поставити лише 31 мільйон тонн. Було мало, а буде ще менше, до того ж за світовими цінами. У виступах депутатів лунало таке: нас хочуть примусити до підписання... Наводимо, зокрема, такі факти: російським директорам не дозволяють підписувати договорів з українськими колегами, доки ми не увійдемо до співдружності...

Не хочеться це якось тлумачити, але ясно, що існують два виходи. Або підписати й сподіватися на те, що умови цього договору виконуватимуться (на відміну від попередніх двосторонніх угод), або не піддаватися тиску й зайняти однозначну позицію. Така точка зору теж має під собою певний грунт: наголошувалося, що договір цей передусім не економічний, а політичний, та й нафти і лісу немає не через якісь там політичні непорозуміння, а саме тому, що їх видобувається дедалі менше й менше.

Отже, є два виходи. Але, як наголосив І. Юхновський, треба облишити всілякі обвинувачення й віднайти засоби для захисту. Адже річ у тім, що, коли Росія «відпустить» ціни, ми не зможемо адекватно відреагувати. Для того, щоб так само підвищити ціни і зарплату, в українських банках просто немає достатньої кількості готівки.

Як же сталося таке, що, скажімо, країни Балтії не бояться лібералізації цін у сусідній Росії, а багата й суверенна Україна, м'яко кажучи, від такої перспективи не в захопленні? Чому Україна досі не має власної грошової системи, хто підписує двосторонні угоди, які не мають практичних результатів? Уряд...

А хто вже котрий місяць зволікає з прийняттям пакету ринкового законодавства, хто замість вироблення конкретних заходів щодо програми переходу до ринку витрачає час на «армійські» закони? Я не хочу сказати, нібито національна армія нам не потрібна, але ж бачимо, що повинно бути попереду...

Тож і склалася ситуація, коли мусимо підписати те, що нас не влаштовує. Мусимо підписати Договір, який суперечить Актові проголошення незалежності, Закону про економічну самостійність. Та й де ті 22 чи 27 додатків, які й є конкретним змістом Договору, хто їх читав?

За такої надзвичайної ситуації й було вирішено діяти не зовсім звичними методами. Маю на увазі те, що чи не вперше Верховна Рада лишилася працювати після шостої — кінця робочого дня. Вже пішов головуючий І. Плющ, вже не працювали телекамери, вже почали вимикати світло, проте місце на трибуні зайняв Д. Павличко — й внесення пропозицій тривало. Як наголосив Дмитро Васильович, це благородна традиція — зібралися всі незалежно від партій і груп!

Щодо висловлених пропозицій, то найпринциповішими, на мій погляд, були такі: договір підписати, але не багатосторонній, а двосторонній: Україна — співдружність; підписати договір на правах асоційованого члена, доручити Прем'єр-міністру поїхати до Москви й підписати договір тільки з Росією. Щоправда, депутат О. Ємець зауважив: В. Фокін не має права підписувати угоди такого рівня (такі, що підлягають ратифікації), адже він не є першою особою.

На тому й закінчили, домовившись ввечері обговорити все у комісіях, а о дев'ятій ранку зібратися й ухвалити рішення. Тобто розійшлися, маючи ніч на роздуми.

Дмитро ДЕСЯТНИКОВ.

ХАЙ ЖИВЕ КОНВЕРГЕНЦІЯ!

НЕПАРАДНІ ЗАМІТКИ НАПЕРЕДОДНІ СЬОМОГО ЛИСТОПАДА

Ленінський Жовтень не застав Україну зненацька. Кращі сини українського народу, представники інших націй України швидко зорієнтувалися — історія дає шанс стати вільними, вибороти незалежність. Не вийшло. Класове засліпило значно важливіше, національне. А більшовики виявились такими ж кривавими збирачами чужих земель, як і їх попередники при владі — російські царі. А далі — жахлива колективізація, голодомор, сталінські репресії, на тлі яких жорстокі ленінські накази часів громадянської війни здавалися, а декому й досі здаються, тимчасовою необхідністю, до якої був змушений вдаватися в цілому гуманний вождь. Скільки ж треба було мати самовпевненості, віри у непогрішимість власного вчення, щоб заради його торжества знищувати сотні тисяч людей, відкривши послідовникові шлях до знищення мільйонів?! Що, час був такий, коли людське життя менше цінувалося? Чи початок нинішнього століття був варварським в цьому відношенні порівняно з сьогоденням? Ні, бо вже в XIX столітті прозвучали слова генія світової літератури, письменника українського походження Федора Достоєвського про те, що світле майбутнє ні до чого, якщо воно коштуватиме життя хоча б одній дитині. Отже, вищий критерій гуманізму було вже викладено, сформульовано. Та, відома річ, «з пролетарських позицій» то все була буржуазна мораль.

Що ж дав Україні жовтень 1917-го? В негативі — вже згадані розруха, колективізація, голодомор, репресії, а далі — фашистська окупація, безладна промислова забудова, отруєння атмосфери, води, грунтів, викачування українських нафти, газу, вугілля, руди... А що ж в позитиві? Тільки одне — позбавлення від фашистської окупації і возз'єднання українських земель. Запишемо це в актив соціалізму, бо саме за його панування це сталося. Ні, ще одне таки. Згадаймо, що як не загравав Сталін з Гітлером, а таки ж ми воювали проти фашизму і на нашому боці, нашими союзниками були цивілізовані народи, демократичні держави. Не так уже й мало це означає. Та не будемо міркувати, що переважить: негатив чи позитив. Бо таки ж негатив. І нікуди від цього не дінешся.

Та все ж не відмовляймося й від того, що й отой спотворений соціалізм вплинув і на свідомість народу нашого, і що жовтень 1917-го таки немало змінив у світі. Змусив західні держави потурбуватись про соціальний захист, про соціальні права простої людини. Хоча б заради того, щоб ліквідувати в своїх країнах грунт для комуністичних ідей, для революційного насильства. Світ у XX столітті швидко навчився регулювати баланс інтересів бізнесмена і найманого працівника.

Нам буде нелегко перейти до ринку саме тому, що система вплинула на свідомість мас. Люди відвикли відповідати за себе. Ледь не всі кажуть державі: дай, розподіли, забезпеч. А де взяти, коли працюємо аби день до вечора, коли за якість і не питай, тут он кількості не вистачає. Коли прагнення народів до свободи звуть «парадом суверенітетів» і списують на нього власне небажання переходити на горизонтальні зв'язки і налагоджувати вільний ринок. Сподіваються, що народи не витримають і знову забажають центру у Москві.

Враховуючи свідомість мас, хочу повернутися ще раз до того, що запропонували у 70-і роки Гелбрейт, Ростоу та інші американські вчені. І що гаряче підтримував і пропагував академік Сахаров. Мова йде про ідею конвергенції, тобто зближення капіталістичної і соціалістичної систем, коли з однієї береться широка дорога до приватної власності й ініціативи підприємництва, до науково-технічного прогресу, економічного процвітання, можливостей дійсно одержувати за труд, а з іншої — сильні профспілки, соціальний захист, умови для навчання й охорони здоров'я, духовного розвитку. Саме конвергенція здатна забезпечити процвітання демократичного суспільства, кардинальне вирішення глобальних і внутрішніх проблем розвитку людства, тобто екологічних, соціальних і духовних. Конвергенція, переконаний, це та ідея, яка може консолідувати і піднести Україну і прокласти їй шлях в Європу, у світ.

Чого нам усім хочеться? Загального для України добробуту. Це забезпечує тільки сучасний капіталізм. А ще чого нам хочеться? Соціальних гарантій і духовного розвитку. А це вже більшою мірою забезпечує реалізація соціалістичних ідей. Отож, коли ми говоримо «геть соціалізм!», бо він довів нас до ручки і кричимо «дайош капіталізм!», то не забуваймо, що сучасний капіталізм взяв чимало від соціалізму. І додавши трохи більше, ніж інші, ми куті меду не передамо. Отож, хай живе конвергенція, яка не дозволяє разом з водою тоталітаризму й соціальної демагогії вихлюпнути й дитя — соціальні завоювання і наших дідів і прадідів, і всього цивілізованого людства.

Отож не заради кровожерливого молоха революції, а заради соціальних завоювань цивілізованого людства не забуваймо сьоме листопада. Як урок нетерпимості, екстремізму, насильства, спровокованого класовою ненавистю і зубожінням мас. Останнє особливо слід намотати на вус. Не забуваймо й пошуків, гірких помилок і розчарувань наших предків, яким запудрили мізки казочками про загальне благоденство і акуратно, зручно вмостились на їхніх шиях.

Не треба відмовлятись від минулого, яким би воно не було. Іншого минулого у нас немає. А от враховувати — треба. І щоб не повторити помилок, і щоб не впасти в іншу крайність. Недаремно ж середину люди звуть золотою. Отож, хай живе конвергенція!

Сергій ПРАВДЕНКО.

ЗАЯВА ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

З часу проголошення Акта про незалежність України в ряді засобів масової інформації колишнього Союзу РСР з'являються публікації, що дискредитують дії парламенту та уряду України, сіють розбрат на міжнаціональному грунті серед населення республіки, залякують політичним і економічним хаосом в умовах самостійного існування України, підсилюють чутки про «можливий обмін ядерними ударами між незалежною Україною та РРФСР».

Ми розцінюємо це як свідому зневагу суверенітету України, рецидив імперського мислення, спробу інформаційного диктату, розраховані на посилення соціально-політичної напруженості в Україні та міждержавних відносинах.

Ми переконані, сьогодні особливо важливо нести людям зважену, об'єктивну інформацію, висвітлювати історичну спадщину у відносинах України і Росії з позицій зміцнення уз дружби народів.

Україна стала на шлях будівництва незалежної демократичної держави на засадах добросусідства і взаємоповаги з усіма країнами світу.

Тож закликаємо працівників засобів масової інформації, всіх, кому не байдуже майбутнє суверенних держав, — будьмо толерантними, витриманими, гідними великої мети побудови демократичного суспільства!

Парламентська хроніка

«БИТВА» ЗА СПІВДРУЖНІСТЬ ТРИВАЄ?

Ранкове і денне засідання 6 листопада

Засідання почалося раніше, о 9-й годині. Депутати прийняли рішення щодо подальшої долі України в економічному співтоваристві, затвердили головою Служби національної безпеки України держміністра Євгена Марчука і постанови Верховної Ради республіки «Про затвердження структури Генеральної прокуратури України», «Про затвердження Положення про класні чини працівників органів прокуратури України» та «Про затвердження Дисциплінарного статуту прокуратури України». В другому читанні прийняли Арбітражний процесуальний кодекс України та постанову парламенту про порядок введення його в дію, заслухали звіт депутата Д. Чобота про діяльність тимчасової депутатської комісії щодо націоналізації майна КПРС і ВЛКСМ на території республіки. Звіт взято до відома, а Президії Верховної Ради України доручено ще раз вивчити це питання й виробити рішення щодо долі майна компартії і комсомолу. Їй же доручено сприяти проведенню Всеукраїнського конгресу Рад і урочистому засіданню 22 листопада з приводу 125-річчя з дня народження першого президента УНР М. Грушевського.

Депутати привітали ветеранів з річницею визволення Києва від фашистів і працівників Українського телебачення з 40-річчям з дня створення. З ініціативи головуючого І. Плюща в сесійному залі чи не вперше через систему «Рада» пролунала мелодія «Ой у лузі червона калина...» Оголошено перерву в роботі сесії до 3 грудня.

Безперечно, найважливішим питанням засідання парламенту 6 листопада було ставлення українських органів влади, як представників усього народу, до Договору про економічне співтовариство. Чим буде цей документ для України: новим замаскованим економічним зашморгом, з допомогою якого республіку втягнуть до «оновленого Союзу імені М. Горбачова», чи запорукою відновлення і встановлення зруйнованих економічних зв'язків? Гальмом на шляху становлення незалежності чи гарантом припинення економічного шантажу і тиску на Україну та фальсифікування в центральних засобах масової інформації рішень її керівництва? Зібранням дійових механізмів конструктивного та плідного співробітництва на шляху виходу з кризи чи паперовим політичним символом, «фіговим листком», який нічого не дасть для встановлення взаємовигідних партнерських відносин між республіками? Запитань було більше, ніж відповідей на них.

Прем'єр-міністр України В. Фокін своєї позиції не змінив: Договір треба парафувати, продовжити роботу над ним, щоб забезпечити інтереси України, і вже тільки після цього ратифікувати на засіданні парламенту. Як депутат В. Фокін запропонував за всі рішення щодо Договору голосувати поіменно.

Депутати висловили думки постійних комісій, і спектр їх розійшовся діаметрально протилежно. Від «не треба підписувати взагалі, бо Договір — ярмо» до «підписати в тому вигляді, як є, і забезпечити встановлення економічних зв'язків». Але то — крайнощі. Більшість депутатських думок були більш виваженими: підписати не Договір про економічне співтовариство, а укласти окрему угоду між Україною та економічним співтовариством восьми республік. Підтримати постанову Президії парламенту від 17 жовтня і доручити урядові продовжити роботу над текстом документа до остаточного задово

(Закінчення на 6-й стор.).

ПОСТАНОВА

ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Про зміни в складі Центральної виборчої комісії по виборах народних депутатів України

Розглянувши пропозиції Президії Верховної Ради України, підготовлені за поданням політичних партій, громадських об'єднань і рухів, та відповідно до статей 21, 27 Закону Української РСР «Про вибори народних депутатів Української РСР» Верховна Рада України **постановляє:**

1. Увільнити від обов'язків заступника голови Центральної виборчої комісії Плюту Н. Й., секретаря комісії Литвина М. О., членів комісії Гудимова Ю. Я., Дикусарова В. Г., Кисельову Н. М., Масельського О. С. за їх особистими заявами у зв'язку з перевантаженням по основній роботі, виходом на пенсію, члена комісії Мирошниченка В. М. — у зв'язку з перебуванням на навчанні за межами України та неможливістю брати участь у роботі комісії.

2. Затвердити:

Заступником голови Центральної виборчої комісії

ЛАВРИНОВИЧА Олександра Володимировича — члена комісії, заступника голови Народного Руху України.

Секретарем Центральної виборчої комісії

КІРНЕНКА Валентина Івановича — члена комісії, завідуючого секретаріатом Центральної виборчої комісії.

Включити до складу Центральної виборчої комісії:

АМБРОЗЕВИЧА Петра Степановича — інженера Київського науково-дослідного інституту радіоапаратури, від Партії демократичного відродження України;

ГУРУ Віктора Івановича — від Міністерства оборони України;

КОЖЕВНІКОВУ Світлану Богуславівну — заступника голови Народної партії України;

МАЛИШКА Миколу Івановича — старшого наукового співробітника Інституту держави і права АН України, від Української екологічної асоціації «Зелений світ»;

МІРОШНИЧЕНКА Василя Миколайовича — викладача вищої школи Міністерства внутрішніх справ України, від Української республіканської партії;

ПОНОМАРЕНКО Людмилу Володимирівну — начальника сектора ГСКТБ, головного конструктора проекту Маріупольського виробничого об'єднання «Азовмаш», від Спілки українських жінок;

ТАРАНА Миколу Полікарповича — голову профкому радгоспу «Салиновківський», Київська область, від Української селянської демократичної партії;

ЦЕКОВА Юрія Івановича — старшого наукового співробітника Інституту літератури АН України, від Демократичної партії України;

ЮРЧЕНКА Олександра Федоровича — директора малого підприємства «Волинь-Рух-Інформ», м. Луцьк Волинської області, від Народного Руху України.

Голова Верховної Ради України Л. КРАВЧУК

м. Київ
23 жовтня 1991 року.

ОЧИМА СУЧАСНИКІВ, або ПРО ЩО ПИСАЛИ КИЇВСЬКІ ГАЗЕТИ У ЖОВТНІ 1917 РОКУ

Перед вами історичні документи: телеграфні повідомлення, заяви різних політичних сил, роздуми людей, опубліковані газетами Києва 25—29 жовтня (за старим стилем) 1917 року. Вони свідчать: вже тоді, відразу після більшовицького перевороту, багато хто чудово розумів і застерігав, що узурпація влади однією політичною партією, які б добрі наміри вона не мала на меті, обов'язково спричиниться до згубних наслідків. Історію, природно, неможливо повернути назад. Але давайте не забувати її уроків і, будуючи демократичну державу в Україні, прислухатися до застережень, які лунають із далекого 1917-го.

Цѣна отдѣльнаго № 15 коп.

КІЕВЛЯНИНЪ

ЛИТЕРАТУРНАЯ И ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА ЮГО-ЗАПАДНАГО КРАЯ.
ЕЖЕДНЕВНОЕ ИЗДАНІЕ
ЧЕТВЕРГЪ, 26-го ОКТЯБРЯ 1917 ГОДА
ГОДЪ ПЯТЬДЕСЯТЪ ЧЕТВЕРТЫЙ

«Киевлянин»

Четвер, 26 жовтня 1917 року

«З Петрограда повідомляють, що більшовики віддали наказ про збройний виступ. Центральний виконавчий комітет ради робітничих і солдатських депутатів, а також рада селянських депутатів не погодилися з виступом більшовиків, залишили Смольний інститут — штаб-квартиру більшовиків і перейшли до Маріїнського палацу, висловившись за всебічну підтримку уряду».

П'ятниця, 27 жовтня 1917 року

«Начальник штабу Північного фронту повідомляє, що вчора тимчасовий уряд було арештовано й відправлено до Петропавловської фортеці. В арешті брала участь група з 230 чоловік. Організована демократія не пішла за більшовиками й об'єдналася в «Комітет народної оборони».

ПРЕСА ПРО ВИСТУП БІЛЬШОВИКІВ

«Народное слово»:

— Нинішня авантюра здійснюється в умовах повної господарсько-суспільної розрухи. Вона приречена стати епізодом крайності, який прискорить, посилить катастрофу, що вже давно загрожує нашій змученій батьківщині.

«Известия Советов Р. и С. депутатов»:

— Виступ більшовиків спричинить міжусобну війну в лавах демократії й нічого, крім шкоди справі революції й соціалізму не принесе.

ПЕРЕД ВИПУСКОМ НОМЕРА

«Від виконавчого комітету ради селянських депутатів:

— Проти волі представників всеросійського селянства й представників армії владу захоплює Петроградська рада робітничих і солдатських депутатів. Захоплення влади за три тижні до Установчих Зборів є захоплення права всього народу. Петроградська рада розпочала братовбивчу війну... Виконавчий комітет ради селянських депутатів закликає не вірити Петроградській раді й органам, поставленим нею. Ні на хвилину не залишайте виборів до Установчих Зборів. Вся влада Установчим Зборам!».

Субота, 28 жовтня 1917 року

«Я, старий революціонер, не можу мовчати, коли ви йдете по шляху не досліджених вами пошуків, коли вимагаєте, щоб те, чого шукаєте ви, було наперед і всіма визнано за благо життя...

Я не можу мовчати, коли ви несете червоні полотнища з накресленими на них великими глаголами життя й руйнуєте саме життя, всю красу, змістовність і цінність її непорушних законів. Ви кричите про звільнення людей і накладаєте ярмо на людину! Ви вимагаєте знищення багатства й самі грабуєте, де і скільки можливо! Ви закликаєте до негайного миру у війні з жорстоким ворогом і водночас закликаєте, щоб брат повстав проти брата, сильний проти слабого, й вбиваєте всякого, хто не підкоряється вашому вбогому нерозуму».

Неділя, 29 жовтня 1917 року

«З Петрограда повідомляють, що міська дума на спільному засіданні з різними демократичними організаціями створила комітет порятунку Росії й революції. Він опублікував відозву до громадян республіки, в якій закликає не визнавати владу насильників, не виконувати їх розпоряджень, стати на захист батьківщини й революції».

СЕРЕД ГАЗЕТ

«Русское слово» ставить собі запитання: що можуть обіцяти більшовики народу?

Свободу? Але більше тієї «свободи», що в нас існує, не видумаєш.

Поліпшення матеріальних умов? Але ж зруйнування останніх залишків культури загрожує безробіттям, голодом і злиднями».

«В соціал-демократичній «Рабочей газете» від 27 жовтня читаємо про «перші кроки борців за соціалізм»:

— Учора Ленін та інші говорили в Смольному про соціалістичну революцію. Одні слухачі знали, що це нісенітниця. Інші, можливо, повірили, що революція, яку роблять знедолені й пригноблені,— в інтересах більшості народу, в інтересах культури, людяності, найбільшої свободи для людської думки.

А що ж роблять ті, хто соціалістичну революцію здійснює? Зимовий палац обстріляли з гармат. Впритул, по одному, розстрілювали юнкерів, які його охороняли. Зі сходів скидали людей на каміння...».

«СВОБОДА» ПРЕСИ

«Найдемократичніша» влада виявилася найдеспотичнішою. Як і за старих часів, насамперед, постраждала преса. Більшовики позакривали всі буржуазні газети, не пощадили навіть соціалістичний «День» за «цькування з'їздів». А після того всього введені цензура й насильне друкування в чужих газетах більшовицьких відозв».

Утренній выпускъ.

Кіевская Мысль.

Среда, 25-го октября 1917 г.

«Киевская мысль»

Середа, 25 жовтня 1917 року

«Отже, повстання розпочалося. Недарма Ленін повів останніми днями шалену атаку проти власних однодумців, які мали сміливість не піти за своїм вождем... Леніну й Троцькому море по коліна. Нехай гине весь світ, але нехай торжествує авантюра, авантюра жахлива за своїми наслідками. Бойня оголошена безглузда й жорстока, власне кажучи, людьми, до намірів яких поставилися негативно навіть їхні найближчі друзі...»

Четвер, 26 жовтня 1917 року

«Росія приголомшена новою смутою. За три тижні до Установчих Зборів незначна меншість знову наважилась диктувати свою волю країні, поставити її на межу громадянської війни. Події в Петрограді свідчать вже про те, що цю межу нині перейдено. Нова громадянська війна, яку розпочали більшовики серед розгулу анархії, згарищ і диких погромів, загрожує знищити завоювання революції. Пожежу громадянської війни треба загасити без хитань і не гаючи часу. Країна й народ повинні звільнити себе від усяких зазіхань на їх досягнення й волю. Тому нині, коли воля народу узурпується меншістю, повинен пролунати заклик: всю владу Установчим Зборам!».

* * *

«Через місяць тимчасовий уряд має передати представникам народу всю повноту влади, звільнивши місце для справжнього народовладдя. Повалити таку владу кров'ю й залізом можна лише тоді, якщо мається на увазі не скликати Установчі Збори, якщо замість народовладдя передбачається встановити трон для купки більшовиків.

Чого ж прагнуть режисери трагедії? Для чого ця передача влади радам, через яку ллється кров на петроградських вулицях? Її все одно доведеться передати Установчим Зборам. Чи це не так? Чи їх скликання знову відсунуть на невизначений час, поки Ленін з Троцьким не закінчать свої досліди з негайного запровадження соціалістичного ладу в темній, вчора ще напівкріпосницькій Росії, яка ледве-ледве дозріла до капіталізму? Але тоді країна прирікається на багатолітнє мовчання, поки більшовики опікуватимуться нею, запроваджуючи у нас той лад, який їм здається благотворним...»

П'ятниця, 27 жовтня 1917 року

«У Петрограді не Керенський з Троцьким зіткнулися, а зіткнулися дві сили, з яких одна вважає, що народ є господарем становища; а друга впевнена, що народ дурний і тупий, і прагне облагодіяти його з допомогою багнетів. Незабаром питання вирішиться кількістю багнетів, які має кожна з сторін. Однак вже тепер всім і кожному ясно, що чудес не буває і що російський народ не покаже світові казкового стрибка у царство соціалізму. Слов'янофіли та всякого роду шовіністи оголосили російський народ богоносієм, Ленін також його вважає богоносієм, але якимось соціальним, покликаним дати наочний урок народам «гнилого Заходу»... Проте, якщо пан Ленін отримає можливість безперешкодно здійснювати свої соціальні експерименти, то, звичайно, це спричиниться до розладу всього господарства країни».

ЗАЯВА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ФРОНТУ

«24 жовтня більшовики в Петрограді виступили зі зброєю в руках на вулицю, щоб повалити тимчасовий уряд. Загальний армійський комітет фронту рішуче протестує проти виступу більшовиків. Всяка смута, всяка міжусобиця загрожує країні страшним потрясінням, унеможливлює скликання Установчих Зборів у призначений строк».

Субота, 28 жовтня 1917 року

«Ще навіть не ясна картина у Петрограді, але вже можна не сумніватися, що нинішня катастрофа залишить позаду себе все пережите нами. Ми стоїмо поки що перед невідомим майбутнім. Але вірогідно одне: у будь-якому разі більшовицьке повстання стане початком пишного розквіту реакції — і політичної, і соціальної, і національної.

Петроградське повстання не тяжкий кошмар, а грандіозне політичне явище, яке здійснить повну перестановку всіх суспільних сил, що діють в Росії... Чим глибше поширюватиметься повстання, чим довше воно триватиме, чим тривалішою буде перемога Леніна й Троцького, тим сильнішою стане реакція і тим інтенсивніше піде ліквідація революційних досягнень».

ВІДОЗВА ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРІАТУ. ДО ВСІХ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

«У Петрограді відбулися криваві події, які загрожують завоюванням революції. Частина населення Петрограда під проводом більшовиків повстала зі зброєю в руках проти тимчасового уряду й прагне нав'язати свою волю всій Російській Республіці.

Генеральний секретаріат України як найвища крайова влада, створена українською центральною радою, закликає населення України до спокою. Разом зі всіма революційними силами України генеральний секретаріат рішуче боротиметься з усякими спробами підтримати петроградське повстання.

Громадяни України! Покажіть себе відданими захисниками свободи й ворогами анархії, яка може віддалити скликання всеросійських та українських Установчих Зборів, а то й спричинитися до загибелі рідного краю».

Добірку підготував Ігор ГРУШКО.

ЯКЕ ТАМ СВЯТО...

Так було: щоразу на початку листопада складалися списки тих, кого підприємства, організації, колгоспи делегували на жовтневу демонстрацію, видавалися безплатно повітряні кульки, паперові квіти, детально розписувалося, хто має нести транспаранти, знамена. А які серйозні були репетиції багатоголосого «Ура!», «Слава!» тощо. Розливалися вулицями міст і сіл велелюдні демонстрації, світилась ілюмінація, в небі розквітали святкові салюти. Ми всі це знаємо, ми всі з того часу.

Так було... І що це було! З цим питанням ми звернулися до народного депутата, голови Народного Руху України Івана ДРАЧА.

— Це не наше свято, це не свято українського народу. Але сказати так — ще нічого не сказати. Треба думати про те, що під крилом цього так званого «свята» дістав у спадок український народ. Мільйони загиблих у громадянській війні, голодомор тридцять третього, загибель української інтелігенції від репресій, нищення української мови, культури, руйнація храмів, інших національних святинь. Усе це спадщина так званої Великої Жовтневої соціалістичної революції. І все ж потрібно сьогодні бути реалістами: було чимало українських патріотів, які сповідували комуністичні ідеї, наприклад, я таким патріотом вважаю Олександра Довженка, який сам свого часу брав участь у національних змаганнях і був одним із тих, хто в складі армії Української Народної Республіки брав «Арсенал», а потім цей «Арсенал» оспівав з іншого боку, хоча багато хто із представників української інтелігенції не сприйняв цього його кроку. Та це була позиція не тільки Довженка, комуністичні ідеї сповідували Микола Хвильовий, Микола Скрипник. Микола Куліш теж боровся за Червону Україну, сподіваючись, що вона зможе дати відродження українському народові. Є і сьогодні сотні, а може й тисячі людей, які ще свято вірять, що ми повинні відзначати 7-8 листопада як свято. Але я повторюю — це не наше свято. І настане час, коли це зрозуміють усі. Чим більше ми будемо вивчати історію, приходитиме до нас той невідомий і незнаний Ленін, якого нам обіцяють незабаром видати. Ми усвідомимо, які жахливі криваві основи були закладені у підвалини справді великого у своїй нелюдськості Жовтня. Їх треба розкривати, роз'яснювати правду. Саме це спонукало мене взяти участь у роботі з'їзду соціалістів, розуміючи, що сучасні демократи повинні подавати приклад демократизму, що ми повинні спонукати колишніх комуністів ставати в ряд будівників незалежної України, щоб вони не гуртувалися десь там у підпіллі, тим самим утворюючи підшкірні суспільні нариви. Я звернувся до соціалістів із закликом працювати в ім'я трудівників, якщо вони вважають себе захисниками трудівників, доводити свої ідеї на практиці. І нарівні з республіканською партією, демократичною, партією демократичного відродження України ставати нормальною партією. А яка партія буде авангардною, нехай сам народ визначає.

— Іване Федоровичу, з переходом до ринкових відносин може бути надзвичайне розшарування в суспільстві. З'явиться чимало зубожілих людей — це цілком реальна перспектива. І очевидь абсолютно реально, що зросте соціальна база для комуністичних ідей.

— Тим більше це повинно бути відверто, відкрито, на поверхні, тим більше воно не повинно входити в якісь потаємні підпільні структури, а відбуватись на рівні отого «круглого столу», до якого колись, на початку діяльності нашого парламенту, так активно закликав Дмитро Павличко. Потім ця ідея відпала. І ось тепер на з'їзді соціалістичної партії вже Олександр Мороз знову закликає нас до відкритого діалогу. Ідея «круглого столу» вкрай важлива і потрібна сьогодні для консолідації суспільства.

— Отже, не свято. Чому ж воно все ж залишилося?

— Я думаю, не останню роль тут відіграло те, що депутати просто не захотіли відбирати у людей два вихідних дні, позбавляти їх можливості відпочити. Однак, це питання потрібно вирішувати, ці дні повинні стати нормальними робочими днями, хоча би в ім'я історичної справедливості.

— Іване Федоровичу, якими ви бачите справжні свята незалежної України?

— Український народ — це в основному народ християнський і тому потрібно встановити на державному рівні святкування основних християнських свят, які ми у дуже складних умовах почали виборювати. Зрештою, це питання потім само собою усталиться. Мабуть, потрібно святкувати 22 січня — це офіційний день утворення Української Народної Республіки. Якраз наступного року 22 січня ми скликаємо конгрес українців колишнього Союзу, ми спеціально приурочили його відкриття до цієї дати. В цьому році ми будемо широко відзначати 125-річчя першого президента України Михайла Грушевського — видатного державного і політичного діяча. Я радий, що воно відбудеться, таким чином ми відновлюємо традиційність, спадкоємність нашої державності. Тієї державності, яка була визнана на той час 24 країнами світу. Буквально вчора я мав розмову із спеціальним посланником Італії, який говорив, що Україна, як одна із основоположниць ООН, боролась за те, щоб Італію прийняти членом світового співтовариства, і він говорив про те, що Італія буде одна з тих перших країн, яка стоятиме за офіційне визнання України. Чим більше Україна буде утверджуватись у всіх сферах державотворчої діяльності, тим швидше матиме це визнання. Буде хліб — буде і пісня. А свято Жовтневої революції. Господи, яке там свято...

Вела розмову
Наталя ДЗЮБЕНКО.

Жовтнева революція. Дві точки зору

ЯКЕ ТАМ СВЯТО...

Так було: щоразу на початку листопада складалися списки тих, кого підприємства, організації, колгоспи делегували на жовтневу демонстрацію, видавалися безплатно повітряні кульки, паперові квіти, детально розписувалося, хто має нести транспаранти, знамена. А які серйозні були репетиції багатоголосого «Ура!», «Слава!» тощо. Розливалися вулицями міст і сіл велелюдні демонстрації, світилась ілюмінація, в небі розквітали святкові салюти. Ми всі це знаємо, ми всі з того часу.

Так було... І що це було! З цим питанням ми звернулися до народного депутата, голови Народного Руху України Івана ДРАЧА.

— Це не наше свято, це не свято українського народу. Але сказати так — ще нічого не сказати. Треба думати про те, що під крилом цього так званого «свята» дістав у спадок український народ. Мільйони загиблих у громадянській війні, голодомор тридцять третього, загибель української інтелігенції від репресій, нищення української мови, культури, руйнація храмів, інших національних святинь. Усе це спадщина так званої Великої Жовтневої соціалістичної революції. І все ж потрібно сьогодні бути реалістами: було чимало українських патріотів, які сповідували комуністичні ідеї, наприклад, я таким патріотом вважаю Олександра Довженка, який сам свого часу брав участь у національних змаганнях і був одним із тих, хто в складі армії Української Народної Республіки брав «Арсенал», а потім цей «Арсенал» оспівав з іншого боку, хоча багато хто із представників української інтелігенції не сприйняв цього його кроку. Та це була позиція не тільки Довженка, комуністичні ідеї сповідували Микола Хвильовий, Микола Скрипник. Микола Куліш теж боровся за Червону Україну, сподіваючись, що вона зможе дати відродження українському народові. Є і сьогодні сотні, а може й тисячі людей, які ще свято вірять, що ми повинні відзначати 7-8 листопада як свято. Але я повторюю — це не наше свято. І настане час, коли це зрозуміють усі. Чим більше ми будемо вивчати історію, приходитиме до нас той невідомий і незнаний Ленін, якого нам обіцяють незабаром видати. Ми усвідомимо, які жахливі криваві основи були закладені у підвалини справді великого у своїй нелюдськості Жовтня. Їх треба розкривати, роз'яснювати правду. Саме це спонукало мене взяти участь у роботі з'їзду соціалістів, розуміючи, що сучасні демократи повинні подавати приклад демократизму, що ми повинні спонукати колишніх комуністів ставати в ряд будівників незалежної України, щоб вони не гуртувалися десь там у підпіллі, тим самим утворюючи підшкірні суспільні нариви. Я звернувся до соціалістів із закликом працювати в ім'я трудівників, якщо вони вважають себе захисниками трудівників, доводити свої ідеї на практиці. І нарівні з республіканською партією, демократичною, партією демократичного відродження України ставати нормальною партією. А яка партія буде авангардною, нехай сам народ визначає.

— Іване Федоровичу, з переходом до ринкових відносин може бути надзвичайне розшарування в суспільстві. З'явиться чимало зубожілих людей — це цілком реальна перспектива. І вочевидь абсолютно реально, що зросте соціальна база для комуністичних ідей.

— Тим більше це повинно бути відверто, відкрито, на поверхні, тим більше воно не повинно входити в якісь потаємні підпільні структури, а відбуватись на рівні отого «круглого столу», до якого колись, на початку діяльності нашого парламенту, так активно закликав Дмитро Павличко. Потім ця ідея відпала. І ось тепер на з'їзді соціалістичної партії вже Олександр Мороз знову закликає нас до відкритого діалогу. Ідея «круглого столу» вкрай важлива і потрібна сьогодні для консолідації суспільства.

— Отже, не свято. Чому ж воно все ж залишилося?

— Я думаю, не останню роль тут відіграло те, що депутати просто не захотіли відбирати у людей два вихідних дні, позбавляти їх можливості відпочити. Однак, це питання потрібно вирішувати, ці дні повинні стати нормальними робочими днями, хоча би в ім'я історичної справедливості.

— Іване Федоровичу, якими ви бачите справжні свята незалежної України?

— Український народ — це в основному народ християнський і тому потрібно встановити на державному рівні святкування основних християнських свят, які ми у дуже складних умовах почали виборювати. Зрештою, це питання потім само собою усталиться. Мабуть, потрібно святкувати 22 січня — це офіційний день утворення Української Народної Республіки. Якраз наступного року 22 січня ми скликаємо конгрес українців колишнього Союзу, ми спеціально приурочили його відкриття до цієї дати. В цьому році ми будемо широко відзначати 125-річчя першого президента України Михайла Грушевського — видатного державного і політичного діяча. Я радий, що воно відбудеться, таким чином ми відновлюємо традиційність, спадкоємність нашої державності. Тієї державності, яка була визнана на той час 24 країнами світу. Буквально вчора я мав розмову із спеціальним посланником Італії, який говорив, що Україна, як одна із основоположниць ООН, боролась за те, щоб Італію прийняти членом світового співтовариства, і він говорив про те, що Італія буде одна з тих перших країн, яка стоятиме за офіційне визнання України. Чим більше Україна буде утверджуватись у всіх сферах державнотворчої діяльності, тим швидше матиме це визнання. Буде хліб — буде і пісня. А свято Жовтневої революції. Господи, яке там свято...

Вела розмову Наталя ДЗЮБЕНКО.

Чи є у світі соціалістична держава...

Валентин ТРИЗНА, народний депутат України, член Соціалістичної партії України:

— Тепер багато на що ми дивимось інакше. Для декого дата 7 листопада стала неприйнятною як свято, для декого свято залишилося святом. Час обливання себе і нашої історії суцільним потоком помиїв уже минув. Люди все глибше починають замислюватися, що ж сталося 25 жовтня 1917 року. Чи то був переворот задля того, щоб тільки [illegible] владу? Чи такий [illegible]лізм? Багато па[illegible] на зорі революції виступали за збереження багатопартійної системи. Їх не підтримали. А якби було навпаки, то, можливо, розвиток нашого суспільства був би зовсім іншим.

Прожиті 74 роки викинути з історії країни неможливо, керуючись тими чи іншими політичними поглядами на історію, інакше історія перестане бути історією.

Свято 7 листопада, вірніше, дата 7 листопада 1917 року для багатьох людей має якесь значення. І ми мали підійти до цього цивілізовано. Слід було звернутися до народу, нехай не із закликами, як було раніше, а просто спокійно сказати про цю історичну дату.

— Валентине Сергійовичу, як ви вважаєте, чи може бути вивішений національний блакитно-жовтий прапор як атрибут цього свята? Адже історики пишуть, що «перший вступ червоних військ до Києва супроводжувався вивішуванням червоного прапора, але в куточку, зверху біля древка, були нашиті дві смужки — жовта і блакитна».

— Ті люди, які вирішили для себе, що синьо-жовтий прапор є національним прапором України, займають позицію, полярну моїй, і не вважають цю дату святом. І навпаки люди, які святкуватимуть цей день, пов'язують своє життя з червоним кольором. Навіть не з червоно-синім прапором. А з червоним — прапором робітничого руху.

— Нещодавно заснована Соціалістична партія України, яку ви представляєте, мабуть, стоїть під червоним прапором?

— Так. Ми й заснували нашу партію для того, щоб представляти інтереси робітничого класу у громадському житті. Найближчі наші плани — створити структуру партії. Вже нині ми зібрали мобільний колектив економістів, щоб розробити відповідну програму виходу економіки з кризи.

Я впевнений, що всі нині вважають панацеєю ринок, знають, що робити, але не знають, як саме. Ось ми й хочемо викристалізувати позицію, і впливати на процес припинення кризи. У Верховній же Раді неможливо внести на обговорення якийсь законопроект, добитися його прийняття, не маючи політичної сили.

— Скільки ж представників Соціалістичної партії вже нині є у парламенті України?

— Передчасно ще говорити про це. Поки що 10-12 депутатів. Багато хто — думає.

— Мабуть, партія визначила й кінцеву мету?

— Це природно. Наша мета — соціалістичне суспільство. Не таке, звичайно, як у нас було і називалося соціалістичним. А соціалістичне у прямому розумінні цього слова.

— Чи є нині у світі така соціалістична держава, на яку ви можете орієнтуватися?

— В абсолюті практично ще немає. Але до такого наближається Швеція. Серйозні передумови для побудови соціалістичного суспільства має Франція. Із заяви Президента Міттерана стає зрозуміло: він поставив завдання до 2000 року вжити заходів, щоб зменшити розрив добробуту між найзаможнішими і малоімущими. Бідних у нашому розумінні там взагалі немає.

— Так, за їхніми мірками ми всі бідні...

— Це насправді. Своїм шляхом, дуже цікавим і повчальним, іде Норвегія. Але еталона соціалізму ще немає.

— На які кошти створюється ваша партія? Чи не звертатиметься вона за матеріальною підтримкою до зарубіжних соціалістичних партій?

— Створюється на внески членів партії. Це один відсоток від доходів. А щодо підтримки — думаємо. Взагалі ми виходимо з того, що мінімальна кількість людей одержуватиме в нашій партії зарплату, решта працюватиме на громадських засадах так, як це робиться за кордоном. І розраховуємо на те, що до нашої партії прийде багато комуністів. Вона, звичайно, не буде трьохмільйонною. У Швеції соціалістична партія ніколи не налічувала й мільйона. Така ж кількість у співвідношенні до кількості населення є найбільш оптимальною і для України. До речі, хочу зауважити, що колишня партійна номенклатура КПУ не увійшла до керівництва нашою партією. Привілеїв у нас не буде. І врешті, якщо я відчую якісь ігри, вийду з партії першим. Не хочеться ще раз бути ошуканим.

— Чи передбачається в Соціалістичній партії принцип «демократичного централізму» і система стягнень?

— Думаю, що такого демократичного централізму, як був у компартії, ми не матимемо. Бо у нас допускатиметься розвиток різних платформ. А щодо стягнень, звичайно, вони будуть. Може, навіть не стягнення, а попередження. І не за те, як ти там поводиш себе у побуті. Нас об'єднує політична мета.

Бесіду вела Світлана ПИСАРЕНКО.

ГОЛОС України

я. Дві точки зору

і є у світі ціалістична ержава...

ЗНА, народний депутат України, член Соціалі- України:

ато на що ми
е. Для декого
ада стала не-
свято, для де-
ишилося свя-
зання себе і
суцільним по-
ке минув. Лю-
починають за-
цо ж сталося
7 року. Чи то
задля того,
и владу? Чи
алізм?
на зорі ре-
али за збере-
ртійної систе-
имали. А як-
и, то, можли-
ашого суспіль-
всім іншим.
роки викину-
аїни неможли-
тими чи інши-
и поглядами
акше історія
історією.
топада, вірні-
стопада 1917
ох людей має
. І ми мали
го цивілізова-
звернутися до
не із заклика-
ніше, а просто
ти про цю іс-

**е Сергійовичу,
, чи може бу-
національний
й прапор як
свята? Адже
ь, що «пер-
рвоних військ
проводжувався
ервоного пра-
точку, зверху
були нашиті
жовта і бла-**

які вирішили
синьо-жовтий
ональним пра-
займають по-
моїй, і не
дату святом. І

навпаки люди, які святкуватимуть цей день, пов'язують своє життя з червоним кольором. Навіть не з червоносинім прапором. А з червоним — прапором робітничого руху.

— **Нещодавно заснована Соціалістична партія України, яку ви представляєте, мабуть, стоїть під червоним прапором?**

— Так. Ми й заснували нашу партію для того, щоб представляти інтереси робітничого класу у громадському житті. Найближчі наші плани — створити структуру партії. Вже нині ми зібрали мобільний колектив економістів, щоб розробити відповідну програму виходу економіки з кризи.

Я впевнений, що всі нині вважають панацеєю ринок, знають, що робити, але не знають, як саме. Ось ми й хочемо викристалізувати позицію, і впливати на процес припинення кризи. У Верховній же Раді неможливо внести на обговорення якийсь законопроект, добитися його прийняття не маючи політичної сили.

— **Скільки ж представників Соціалістичної партії вже нині є у парламенті України?**

— Передчасно ще говорити про це. Поки що 10-12 депутатів. Багато хто — думає.

— **Мабуть, партія визначила й кінцеву мету?**

— Це природно. Наша мета — соціалістичне суспільство. Не таке, звичайно, як у нас було і називалося соціалістичним. А соціалістичне у прямому розумінні цього слова.

— **Чи є нині у світі така соціалістична держава, на яку ви можете орієнтуватися?**

— В абсолюті практично ще немає. Але до такого наближається Швеція. Серйозні передумови для побудови соціалістичного суспільства має Франція. Із заяви Президента Міттерана стає зрозуміло: він поставив завдання до 2000 року вжити заходів, щоб зменшити розрив добробуту між найзаможнішими і малоімущими. Бідних у нашому розумінні там взагалі немає.

— **Так, за їхніми мірками ми всі бідні...**

— Це насправді. Своїм шляхом, дуже цікавим і повчальним, іде Норвегія. Але еталона соціалізму ще немає.

— **На які кошти створюється ваша партія? Чи не звертатиметься вона за матеріальною підтримкою до зарубіжних соціалістичних партій?**

— Створюється на внески членів партії. Це один відсоток від доходів. А щодо підтримки — думаємо. Взагалі ми виходимо з того, що мінімальна кількість людей одержуватиме в нашій партії зарплату, решта працюватиме на громадських засадах так, як це робиться за кордоном. І розраховуємо на те, що до нашої партії прийде багато комуністів. Вона, звичайно, не буде трьохмільйонною. У Швеції соціалістична партія ніколи не налічувала й мільйона. Така ж кількість у співвідношенні до кількості населення є найбільш оптимальною і для України. До речі, хочу зауважити, що колишня партійна номенклатура КПУ не увійшла до керівництва нашою партією. Привілеїв у нас не буде. І врешті, якщо я відчую якісь ігри, вийду з партії першим. Не хочеться ще раз бути ошуканим.

— **Чи передбачається в Соціалістичній партії принцип «демократичного централізму» і система стягнень?**

— Думаю, що такого демократичного централізму, як був у компартії, ми не матимемо. Бо у нас допускатиметься розвиток різних платформ. А щодо стягнень, звичайно, вони будуть. Може, навіть не стягнення, а попередження. І не за те, як ти там поводиш себе у побуті. Нас об'єднує політична мета.

Бесіду вела
Світлана ПИСАРЕНКО.

Єретики

Микола ХОЛОДНИЙ
З ЛІТ МИНУЛИХ

БАЛАДА ПРО ЧОРНУ ПТИЦЮ

Трупи клав на вози
Тридцять третій рочок.
Хоч бери та й гризи
комсомольський значок.
Жінка кинула чоловіка
і торбй на горба.
Подаруй їй, владико,
колосочка з герба.
Чоловік збожезоліз
і пожежу вчинив.
До собачої будки
він дітей зачинив.
А за числами — числа.
...Аж це полудня 'дного
чорна птиця повисла
над обійстям у нього.
Людським голосом запи́гала:
— Чи ви тута живі ще? —
куля в відповідь
просвистала —
впала птиця на попелище.
А на тім попелищі рушницю
опустиз чоловік.
Він застрелену птицю
до дітей приволік.
Наказав їм її зварити.
На вечерю запросив півсела.
А на ранок почули діти,
що то мати їхня була.
1963 р.

ВМИРАЮТЬ ПОЕТИ

На смерть В. Сосюри.

Вмирають поети в душі,
а потім в лікарні вмирають.
Ховають спочатку вірші,
а потім поетів ховають.
Поету копають яму.
Коли — знає тільки він сам.
В поезії — білі плями,
ще більше на серці плям.
Неначе потрапив не в свій
горо́д,
нервово повітря ковта.
Поете, не той тепер
Миргород
і Хорол-річка не та...
Поетів вивчають діти
І слідчі десь цілу ніч.
І мертві поетам квіти
до мертвих кладуть облич.
На цвинтар за місто, як сніг,
вивозять на третій
швидкості.
Глузують із друзів їх,
немов з історичної рідкості.
І ті над труною щось
мимрять,
кого так діймають турботи,
що тільки поети вимруть —
не стане для них роботи.
На Байкових зимних схилах
падають сльози удавані.
І сняться поетам з могилах
на Півночі зими недавні.
І білі ведмеді, ватра,
земляцьких кісток опилки...
Поетів не стане завтра —
залишаться члени Спілки.
І як нам з-під криг тоді
виплисти,
і хто нас запалить, хто?
Он знову на третій
швидкості
помчало когось авто...
1965 р.

ТОВАРИШАМ ІЗ ТЮРМИ

Стоять хрести на демократах,
що впали в Жовтні на зорі.
В тюрмі Лук'янівській
на чатах
стоять сини пролетарів.
Колись тюрму цю Катерина
заклала тута знаком «Є».
В тюрмі сиділа Україна,
минуле кличучи своє.
А мова — стоптаний горо́д.
Ні під землею, ні в кіно.
Творець історії, народ,
до ранку грає в доміно.
На волі ті, чий фах — карати.
На наше слово полювать.
І те, що треба б поливати, —
мерщій з корінням виривать!
Щоб зникли ми, як ліс
в Карпатах.
Як позникали кобзарі.
Стоять хрести на демократах.
Кроти ховаються в норі.
1966 р., Лук'янівка.

ЛЕЛЕКИ З ЧОРНОБИЛЯ

Славте, поети, Ейнштейна і
Нобеля.
Поставте Марію Кюрі
в узголов'ю.
Чорні лелеки летять із
Чорнобиля.
Чорні лелеки з... білою
кров'ю.
1986 р.

ДОРОГА ДО МАТЕРІ

«Колю, ти мені снився проти неділі. Ти лежав, а на тебе клали квіти кругом, то кажуть, оживе. Я прокинулась і стала плакати».

(Із материного листа з Самгородок, 1968 р.).

Я до Вас ізнову не приїхав.
Мабуть, наші верби
розлюбив.
Пишете, прислав я Вам
горіхів,
тільки не прислав до них
зубів...
Не судіть за те, що забуваю
перестиглих вишень
кровотечу.
Двадцять восьме літо
забиваю
золотого цвяха в порожнечу.
Кажуть Вам, що я на лезі
бритви
для розваги публіки стою.
Хтось мене без мене тягне
в битви
І за мене «падає» в бою.
А до Вас дорога камнем
стелена.
Заборонні знаки та пости.
Обіруч — гадючі очі терена
і фальшиві написи: «Щасти!»
Вам тепер сусід города
оре —
і вродила рясно лобода.
А мене ледь не втопило
море,
й вишиванку понесла вода...
Може, я озвуся Вам у громі.
Може, мене зробить він
німим.
У житті — немов на
іподромі:
на коні побудеш і під ним.
Світ мені був гірший за
вітчима,
і вітри згинали, мов лозу.
Та сміявсь я Вашими очима
і вмочав перо у їх сльозу.
А коли зчинялись хуртовини
і гукали сови у дупло —
нашої старенької хатини
скрізь мене знаходило тепло.
Згадки не лишилося від
стріхи:
забіліла бляха, мов зима.
У руках тримаєте горіхи,
а нащо — не знаєте й сама.
1968 р.

МАРІЯ

Як чайку побачиш підбиту,
що в небо вернутися мріє,
до тебе нехай на край світу
мій голос долине, Маріє.
На Київ біжать електрички,
і з кожною серце міліє.
Без тебе, як берег без річки,
в житті залишивсь я, Маріє.
Вночі прокидаюся двічі —
зоря через шибку зоріє.
Вона загляда мені в вічі
твоїми очима, Маріє.
Я смерть би узяв у дружини,
та тільки вона не зігріє.
Неначе пелюстки жоржини
роки облітають, Маріє.
Нам поле глушили осоти,
а нині пшениця яріє!
Та тільки не я твої соти
наповнюю медом, Маріє.
Обрала ти іншу орбіту,
де біле, мовляв, не сіріє.
Навіщо ж на чайку підбиту
ти кидаєш погляд, Маріє?
1973—85 рр.

ВАСИЛЕВІ СТУСУ

У серпні 1968 року Стус з кандидатом хімічних наук Леонідом Селезненком відвідав мене в Київській обласній лікарні. Я, забинтований, у лікарняному сквері читав Василеві цього вірша, а Льоня знімав нас кінокамерою. Яка доля тієї плівки?..

Нові вершини крупним
планом
після Коротича берем.
Ти був поето-кочегаром,
а я — поето-свинарем.
Я втратив слух. І щастя то,
коли не чуєш, що тобою
тут не цікавиться ніхто,
немов присипаним в забою.
Між двох світів стоїш в
лікарні,
Будинок творчості, хтось
каже.
А ті світи обидва гарні.
Й не знаєш, котрий
переваже....
А тільки хай тобі до вусів
сира пригорнеться земля —
і завтра буде в тебе друзів,
як в Симоненка Василя...
1968 р.

ВОЖДЬ У МОНАСТИРІ

Ті, що зруйнували під Прилуками Густинський монастир, відкрили там притулок для божевільних жінок, а перед ним — пам'ятник «вождю світового пролетаріату»...

Вождь завмер, як на параді.
Молодів, а не старів.
Привезли поважні дяді
божевільних матерів.
Сновигає хто як хоче.
Та в сорочці, а та без.
Ніздрі солодко лоскоче
по ночах вождеві без.
А уранці ненароком
сяде тітка де не слід —
і її ідейним оком
кам'яний пронизе дід.
Показав би шлях людині,
та, на жаль, не має рук.
Зекономили на глині
будівельники з Прилук.
Дяді п'ють московське пиво,
а теля скубе стіжок.
До притулку шанобливо
закликає всіх божок.
1990 р.

НОВОРІЧНЕ ВІТАННЯ

Як Вам там, діду,
живеться в притулку?
Мати із батьком Вас щиро
вітають.
Нишком складаєте гроші
в шкатулку,
а чи за картами дні
пролітають?
Вже не цвітуть на городі
в нас маки
і не купаються бджоли в
меду.
Нащо Ви бігали, діду,
в атаки,
потім дерева рубали в саду?
Але покиньмо ці екскурси
в прозу.
Мій ось маршрут із Кабула
ляга!
І головне, не боїться морозу
добре підігнана інтернога.
Кожен зустрічний про рани
питає.
Ліків, щоправда, не купиш
ніде.
Змій паперовий у небі літає.
Зранку літає — ніяк не впаде.
Можна могилу у добривах
вирити.
Річка зміліла — на жаль,
не втону.
В що мені, діду, накажете
вірити:
в Леніна, в Бога чи в Сатану?
1982 р.

Сьогодні для економіки України немає більш насущного завдання, ніж роздержавлення і приватизація майна.

АУКЦІОНИ, АКЦІЇ, СЕРТИФІКАТИ...

Тільки реформа відносин власності в змозі спричинити реальні зміни в суспільстві. Всі інші дії, які не будуватимуться на майнових відносинах, результату не дадуть, а матимуть ефект того квартету музик з відомої байки, котрі, як не сідали б, а зіграти до пуття так і не змогли. На жаль, дії нашого уряду інколи нагадують саме цей квартет.

Ось уже звучать обіцянки Прем'єр-міністра щодо підвищення платні майже всім категоріям населення більш як у два рази. А звідки ж брати ті гроші? З яких фондів? Друкарський верстат і так уже працює цілодобово. І невже нас не навчив досвід уряду Рижкова, благодійність якого призвела до колосального бюджетного дефіциту і галопуючої інфляції? Адже відомо, що без збільшення виробництва всі ці доплати — обман, перерозподіл створеного багатства на користь одних за рахунок інших.

Головним важелем у системі термінових заходів і повинна стати приватизація державного майна, яку треба провести швидко і економічно грамотно, тобто з урахуванням об'єктивних умов, що склалися в суспільстві. Більшість республік уже пішла цим шляхом. Росія і Молдова ще на початку липня 1991 року прийняли ряд законів про приватизацію. Білорусь свого закону ще не має, але її Верховна Рада прийняла програму стабілізації економіки, в якій чільне місце посідають питання роздержавлення майна. Більше того, парламент республіки нещодавно прийняв постанову про визнання приватної власності на землю. Президент Казахстану Назарбаєв, не чекаючи рішення Верховної Ради з довгими попередніми обговореннями, просто затвердив своїм указом два документи: програму першого етапу роздержавлення і приватизації на 1991—1992 роки та положення про купонний механізм приватизації державної власності в республіці. Вже навіть проведено перші аукціони по продажу державного майна. На торги були виставлені магазини, ресторани, прокатні пункти, перукарні і навіть кінотеатр, який продано за 1600 тисяч карбованців або в 4 рази більше від стартової ціни. Такі ж аукціони проведено і в Литві, але ціни там значно вищі, ніж у Казахстані. Республіки Прибалтики, до речі, свої закони про роздержавлення почали приймати ще наприкінці 1990 року.

Таким чином у більшості республік не тільки давно вирішено методичні питання приватизації, але й зроблено вже перші реальні кроки щодо її практичного впровадження в життя. Ми ж все ще дискутуємо про елементарні основи роздержавлення. На пленарному засіданні Верховної Ради України 23 жовтня 1991 року було представлено три концепції, кожна з яких по-своєму пропонувала вирішувати це питання. Хоча, по суті, і концепція Кабінету міністрів, і варіант комісії Верховної Ради — за частково безплатну передачу майна в руки народу. Концепція ж Міністерства по роздержавленню безплатну роздачу майна вважає неприпустимою і тому пропонує в основному платний шлях переходу власності до нових господарів. Як головний аргумент проти безоплатної передачі наводиться той факт, що багатьом власникам сертифікатів доведеться виплачувати щорічний дивіденд, тобто доход на акції, і вони його будуть проїдати, а це призведе до переливання коштів фонду нагромадження у фонд споживання. Крім того, не буде реального господаря майна.

Дозволю собі не погодитися з такою аргументацією. Якщо стояти на такій позиції, то взагалі не треба проводити приватизацію. Справа в тому, що дивіденди необхідно буде виплачувати новому господареві незалежно від того, у який спосіб він одержав майно — оплатно чи безоплатно. Тому заперечення щодо дивідендів, по суті, стає запереченням самої приватизації.

Прикро, що до широкого обговорення у нашому суспільстві представлених концепцій справа поки що не дійшла. Реальне вирішення проблеми законодавчого забезпечення приватизації відкладається. Причому зверніть увагу на те, що досі йдеться не про закон, а лише про концепцію. Цілком закономірним є питання: хто зацікавлений у зволіканнях і коли нарешті можна чекати обговорення конкретного закону?

Втім, час, відведений на суперечки, давно минув. Досвід більшості республік показує, що найбільш оптимальним є поєднання безоплатного і платного шляху передачі майна. В результаті чого забезпечується дотримання принципу соціальної справедливості і вилучення немалих коштів до бюджету, і республіки вже наділяють своїх громадян безоплатними платіжними документами на право участі в аукціонах нерухомості. В Литві, наприклад, це інвестиційні рахунки, що відкриваються в банках на ім'я жителів республіки. В Росії це іменні приватизаційні рахунки, загальна сума яких на першому етапі буде перевищувати приватизоване майно в 4 рази. В Молдові і Білорусі — це бони народного достатку, в Казахстані — купони.

На мою думку, має сенс роздати на Україні сертифікати на всю суму майна, що підлягає приватизації. Це попередить сплеск невдоволення народу, відсіче значною мірою доступ корумпованих елементів, а з іншого боку стимулюватиме підприємницьку активність. Чим вищий попит буде на аукціоні, тим більшою буде ціна на засоби виробництва, що продаються, і тим більшу виручку отримає держава для вирішення гострих фінансових проблем. Треба зрозуміти, що ринкова ціна буде значно вищою від усієї суми сертифікатів, і тому в накладі держава не залишиться. У Вільнюсі перші аукціони засвідчили, що продажна ціна, як правило, перевищувала стартову в 5—10 разів. І це тільки в момент реалізації майна. А який ефект матиме посилення підприємницької активності! За розрахунками росіян, зростання промислового виробництва у них за декілька місяців може становити до 20 відсотків.

Усі ці факти говорять про те, що нам треба поспішати з приватизацією і роздержавленням. Але хочу застерегти, що поспішати потрібно неквапом, аби не допустити прорахунків. Ні в якому разі не можна до прийняття закону про приватизацію відміняти мораторій на зміну форм власності, який Верховна Рада України завбачливо затвердила 29 листопада 1990 року. Цей документ відіграв дуже велику роль, тому що значно звузив можливість розтягування державного майна. І зараз на Україні не існує гострої проблеми повернення незаконно привласнених основних фондів. А в Росії ця проблема постала настільки гостро, що уряд мусив приймати рішення про перереєстрацію актів передачі майна, оформлених до прийняття республіканського закону. І ми повинні дуже обачно ставитися до цього питання. Бо чи ж не самі сили, які гальмують прийняття закону, намагаються протягти рішення про відміну мораторію. А цього до затвердження Закону України про роздержавлення і приватизацію народного майна не можна допустити.

Зоя БОРИСЕНКО,
кандидат економічних наук.
Київ.

«БИТВА» ЗА СПІВДРУЖНІСТЬ ТРИВАЄ?

(Закінчення. Початок на 3-й стор.).

лення вимог України. Не підписувати будь-яких договорів з центром і Договору про економічне співтовариство (бо це означає певну організацію держав), а укласти договір про співробітництво на взаємовигідній основі. Підписати запропонований текст тільки після розподілу алмазного, золотого та валютного фондів і боргів колишнього Союзу, а до того часу доручити урядові шукати необхідні Україні нафту, газ, іншу сировину. Запропонувати економічному співтовариству свій варіант Договору, а урядові продовжити консультації щодо узгодження текстів. Таким був спектр позицій.

Говорили депутати й про те, що останні дії Росії й центру щодо України — це не що інше, як економічний шантаж з метою «поставити на коліна» і «вибити» потрібний підпис. Інші наводили приклади, що, як тільки Україна заговорила про згоду приєднатися до економічного співтовариства, відразу почали налагоджуватися окремі зв'язки. Одне слово, напруження зростало, і головуючий І. Плющ змушений був розпустити депутатів на перерву, щоб «остудити пристрасті» й узгодити позиції.

Після перерви пройшла пропозиція В. Фокіна і тих депутатів, які його підтримали. Україна парафує Договір, а з часом парламент за умови гарантії інтересів республіки може його ратифікувати.

Розумне «зерня» в цьому рішенні, це цілком очевидно, є. Як пояснив депутатам С. Головатий (Київ), процедура парафування хоча й вступає в певне «тертя» з багатьма незалежницькими законодавчими актами України, але ніяких юридичних наслідків для республіки за собою не передбачає. Зате з другого боку припиняються спекуляції типу «не підпишете — нічого не дамо», і стане зрозуміло, чи взагалі можуть щось продати Україні інші республіки, зокрема Росія. Адже цілком можливо, що мають рацію ті депутати, які вважають, що Договір — це ширма, остання спроба М. Горбачова врятувати Союз, які ніяким чином не сприятимуть налагоджуванню економічних зв'язків. Це, можливо, той момент, коли таємне, врешті-решт, стане явним, а Договір відіграє роль «лакмусового папірця» прихованих планів і можливостей.

Крім того, прийняте Верховною Радою рішення — це вдалий, як на мене, політичний маневр напередодні грудневого референдуму, що заспокоїть ту частину громадян республіки, яка не вдається до «високої політики», а на побутовому рівні боїться погіршення становища через непідписання Договору. А боїться — отже може проголосувати проти незалежності. Хай буде так, як є, а час, розвиток подій усе розставлять на свої місця.

Володимир СКАЧКО,
парламентський кореспондент «Голосу України».

ВАЛЮТУ — НА ХЛІБ

Серед промислових підприємств, які першими відгукнулися на заклик Кабінету міністрів України виділити валюту на закупівлю хліба, був Хмельницький завод трансформаторних підстанцій. Погодьтеся, в умовах скромних валютних надходжень виділити 40 тисяч доларів — вартий уваги вчинок директора Євгена Петраша і трудового колективу.

Такий жест підтримки уряду суверенної республіки проявили і на Хмельницькому заводі термопластавтоматів. Як сказав вашому кореспондентові генеральний директор Сергій Гутін, найближчим часом на спеціальний рахунок буде переказано 30 тисяч інвалютних карбованців. Є підстави сподіватися, що так зробить і генеральний директор виробничого об'єднання «Пригмапрес» Сергій Василишин.

Михайло ВАСИЛАШКО,
власний кореспондент «Голосу України».

БАГАТОПАРТІЙНІСТЬ, започаткована в 1988 році, є в Україні реальністю. У політичному спектрі — півтора десятка партій республіканського масштабу, майже десять осередків і організацій партій союзного рівня. Виникли вони здебільшого на базі Української Гельсінської спілки і руховського «центру», а віднедавна — і забороненої КПРС — КПУ. Ці партії і рухи представляють чимало політичних течій: анархістів, соціалістів, соціал-демократів, «зелених», лібералів, селянських і християнських демократів, праворадикальних угруповань, монархістів тощо.

Чого вони хочуть? Які їхні ідеали? Форми і методи досягнення цілей? Партнери між собою чи противорці? Одне слово, про все це повідає читачам започаткована рубрика, під якою з'являться матеріали з історичним екскурсом у минуле, сторінки до політичних портретів громадських діячів різних партій і різних часів, буде подано думки і точки зору на проблеми сьогодення.

Володимир РУБЧАК,
оглядач з питань діяльності політичних партій та громадських рухів.

Фото Миколи КОЗЛОВСЬКОГО.

ГІДНІСТЬ БЕЗ ЧВАР І ЕМОЦІЙ

З почуттям гострого сорому та образи за свій народ слухав я «виступ» на Надзвичайному з'їзді народних депутатів у Москві нашого депутата письменника п. Петрука-Попика, який вйчайдушно, на межі істерики вигукував щось про велику, велику, велику українську націю. Шановний мій краянине, добродію Петрук-Попик, невже ви ніколи не зрозумієте, що подібний спосіб «пропаганди величі нашого народу» в кожної нормальної, неупередженої цивілізованої людини викличе хіба що негарну або поблажливу, коли не зверхню, посмішку? Невже невідома вам східна мудрість: «Скільки не гукай: халва! халва! — в роті не посолодшає»? Це ж сказано і про нас із вами. Скажу по секрету: я теж не відношу мій народ до останніх у світовій громаді, але якби мені навіть надали до повсякденного вжитку будь яку високу трибуну, безліч мікрофонів та екранів чи газетних шпальт, я б ніколи не репетував про це, бо глибоко переконаний: свою велич, працьовитість і талант мій народ має довести (і доведе!!) ділами, а не словами, не биттям себе в груди. Там, де є національна закомплексованість, там не буде справжньої національної гідності.

Повторити втисячне, що імперія (і царська, і більшовицька) була тюрмою не тільки для нас, а й для злиденного, голоштаного, голодного і п'яного російського народу?! Дарма. Просто нашим «нацкомплексантам» для отої самої «компенсації» таки доЗарізу потрібен горезвісний образ ворога — щоб було куди спрямувати накопичену завдяки моральній упослідженості злість і агресивність. І шукати ворогів далеко не треба — он вони, за Хутором Михайлівським. А мо' й ближче — на сусідній вулиці чи в сусідній квартирі.

Мені завжди страшенно різало вухо, коли чув з уст окремих українських мовців нарочито вимовлювані зі злісним сичанням, із скреготом зубовним такі от слівця: «Совецький Союз», «совіти», «большевікі» тощо. Це так нацкомплексанти силкуються переконати самих себе та всіх інших в Україні, ніби вся та комуністична пошесть, з тими більшовицькими Радами, — вона імпортована до нас зі сходу, а тут, мовляв, нічого такого не було й бути не могло. Облиште, панове. Відкидаючи комуністичну фальсифікацію нашої історії, з якої викреслювалися сотні й тисячі славних імен та подій, негоже нам кидатися у протилежні неподобства — заперечувати ту ганьбу, яка мала місце і серед нас. Були, були тут наші, родимі більшовики — достойні партнери своїх московських однозграйців. І ім'я їм — легіон. Почати хоча б із хвацького вояки Юрка Коцюбинського, що очолив збройне придушення вільної Української народної Республіки. Батько його, совість наша, диво-майстер слова Михайло Михайлович, якби дожив до «подвигів» синка, напевне, прокляв би його. А далі — хіба не були «залізними солдатами партії» наші Чубар, Косіор, Любченко?.. А хто здійснював у нас колективізацію, а потім голодомор? Невже тільки «большевіцькі» емісари з Москви? Ні — наші, тутешні ревні більшовики, разом з більшовичатами-комсомольцями, з яких потім повиростали незламні Кириленки та Підгорні! А тутешні жданови та суслови не мали українських прізвищ — Скаба, Маланчук?.. А Гречуха, Грушецький, Ватченко верховодили хіба у «Верховних Советах»? Ні, то була, як не прикро, українська Верховна Рада. З історії, як із пісні, слова не викинеш. А шановна наша, чарівна й гостра, мов бритва, Лариса Павлівна й далі з тим самим ядучим притиском промовляє «капеесес» та «кагебе», хоча добре пам'ятає, що не московський КГБ, а тутешній КДБ, очолюваний виключно «особами української національності», топтав наші душі й винищував морально та фізично цвіт нації.

Навколо подейкують, ніби люди, котрі тепер лають «Москву», не мають на душі нічого злого — вони, мовляв, просто хочуть зорієнтувати населення України на перспективність подальшої співпраці нашої держави не зі східними сусідами, а з Заходом

Не менш згубним було б для нашої нації, її культури, її менталітету штучне відгородження від сусідніх культур, які раніше лиш називалися «братніми», а мають стати такими насправді — й навік. І тут доводиться говорити ще про одне небезпечне поривання, підігріте нетерплячкою, що зумовлена все тими ж комплексами. На форумі української інтелігенції з пропозиціями ТУМу щодо українізації освіти у нашій державі виступив професор Погрібний. Я слухав виступ по радіо, самого документа ще не бачив. Але, здається, основні тези вловив. Йдеться про форсовану українізацію освіти на всіх рівнях. Відразу пригадується віковопамне гасло «всеобщей коллективизации крестьянства в кратчайшие сроки!». Знову ілюзії, знову неадекватне бачення реальності.

Будучи твердо переконаним, що повна українізація всієї офіційної сфери в нашій державі (в тому числі всієї освіти) абсолютно необхідна, гадаю, що цей процес має тривати протягом приблизно одного покоління — 20—25 років і відбуватися поступово, природним шляхом, для чого треба створити всі умови, без будь-якого примусу адміністрування в царині освіти. Якщо ж цей неформований процес завершиться раніше — то й слава Богу!

Що ж таке цей комплекс національної неповноцінності? Невже невиліковний — такий собі морально-інтелектуальний СНІД? Та ні. Психологи запевняють, що кожна психічно здорова людина у змозі позбутися комплексів, і навіть без стороннього втручання. Для цього найперше потрібно власним розумом усвідомити, що вони у вас є, довести собі цей факт і «витягти» комплекс назад з підсвідомості на поверхню. Знаєте, як ото: дурень, який визнав, що він дурень, — уже не дурень. А далі треба тільки додати здорового глузду і трохи доброї (обов'язково доброї) волі.

Щоб побороти в собі цю ганебну недугу, багато з тих «комплексантів», що їх ми зустрічаємо на трибунах, на телеекранах та на сторінках газет, вдосталь мають і непересічного інтелекту, й неабиякого характеру. Бракує тільки загальнолюдської (поряд із національною) самосвідомості, а ще отої хиренної доброї волі. Пошукайте її в собі, пані й панове. Пошукайте, будьте люди, бо лихо нам буде (і нам усім разом із вами).

Вячеслав ВИШНЕВИЙ.
Київ.

Точка зору

ЗАЛИШАЮСЯ В ОПОЗИЦІЇ

Не вважаючи свою політичну особу дуже визначною, я не думав знайомити усіх виборців України із своєю позицією. Але 19 вересня газета «Голос України» помістила невелику замітку про мій вихід із Народної Ради. Мотиви виходу викладені, м'яко кажучи, неправильно.

Колегам з Народної Ради я заявив, що причиною виходу є крах КПУ — КПРС і відсутність підстав, які спонукали опозицію об'єднатися у єдиний антикомуністичний блок. У політичній ситуації, що змінилася, досить «різношерсті» її групи повинні знайти своє обличчя. Монополія будь-якої політичної сили — чи КПРС, чи Руху — нічого хорошого не обіцяє.

Приводом для виходу стали події 3—4 вересня у Верховній Раді і навколо неї. Рішення підняти над куполом парламенту національний прапор було прийнято під великим психологічним тиском мітингу на площі біля Верховної Ради і опозиції — всередині. Депутатів ображали не тільки словами, а й фізичними діями (я сам був тому свідком). Верховна Рада прийняла рішення без обговорення, хоча на кольори державного прапора є альтернативний погляд — я пошлюся на статтю історика В. Ткаченка в «Голосі України» від 15 серпня цього року. Але навіть прийняте рішення про підняття двох прапорів не виконали. Під тиском того самого мітингу державний прапор було спущено. Найдивніше те, що парламент, зібравшись через тиждень, проковтнув цю пілюлю мовчки, хоча в будь-якій країні, що поважає себе, така подія, мабуть, стала б предметом спеціального розслідування. Державний прапор сором'язливо причепили над дверима. Кумеднішої ситуації не вигадаєш. Над найголовнішим будинком республіки на найвищій щоглі майорить єдиний прапор. Будь-якій дитині ясно, що це і є найголовніший прапор держави. Але на багатьох інших обласних і міських головних будинках майорять інші прапори. Парламентарії вдають, що нічого не сталося. Справді: швидко робиться — сліпе родиться.

На прапорах будь-якого тоталітаризму золотими літерами написано: «Мета виправдує засоби» і «Брехня в ім'я порятунку — благо». Найкращої мети — підняти національний прапор — намагалися досягти несправедливим методом. Про те, що це для мене неприпустимо, що це не збігається з моїм уявленням про демократію, я і заявив Народній Раді. В таких методах я вбачаю паростки нової диктатури. Навіщо переконувати опонента? Навіщо просвіщати багатомільйонні маси? Приведи до парламенту десять тисяч найагресивніших співгромадян — і можна витиснути з парламенту будь-яке рішення. У тому, що десять тисяч біля Верховної Ради неадекватні всьому народові, я не сумніваюся. Народ добрий, совісний і скромний. Будь-який народ. Наш — не виняток. Авангард мітингуючих завжди розгніваний і грубий. До речі, цікавий нюанс: у Народній Раді майже сто депутатів. Виборці знають в обличчя три-чотири десятки. Решту ображають нарівні з політичними противниками.

Законне право демократії — право бути висл ухан им. Навіть коли 52 мільйони вважають, що має бути синьо-жовтий прапор, а один — прихильник малинового, треба надати йому слово. Демократія — це процедура, це процедура в квадраті. Людям, ураженим ідеологією, не так важливо, як досягти мети. Для демократа запитання «як»? — не останнє. Мене не зовсім переконали аргументи юристів про те, що Президія Верховної Ради мала право заборонити КПУ. Але навіть якщо це й так, комуністи мали право бути вислуханими парламентом. Я тому і голосував за внесення цього питання в порядок денний. Вже не осудіть — вважаю себе демократом. П'ятого вересня «Вечірній Київ» подав це так: 54 твердокам'яні комуністи голосували за скасування Указу про заборону КПУ. Я, до речі, ніколи в лавах КПРС не був, а на сьогодні — член ПДВУ.

Ось ця атмосфера недемократичності вересневих днів і дала мені привід заявити Народній Раді, що із слабких паростків тоталітаризму лівого може вирости нове міцне дерево диктатури.

Олексій ШЕХОВЦОВ,
народний депутат України.

З місць

ПЕРЕФАРБУВАЛИСЬ?

Недавно про проведення своєї установчої конференції в Донецьку оголосили незборимі прихильники комуністичної ідеї.

На конференцію прибули близько 500 комуністів з усієї області. Більшість — похилого віку, усталених поглядів.

Центральним питанням на конференції було: назва колишньої компарторганізації. Як нам тепер називатись? Комуністами? Так народ уже таким не вірить. Соціалістами? Так тоді свого партійного майна нам ніколи не повернути. І вже після тривалих суперечок зупинилися на другому варіанті назви: «Соціалістична партія України». Як відомо, від зміни суть не міняється.

Донецькі комуністи-соціалісти визначили свій статус, прийняли декларацію, вибрали делегатів на республіканський з'їзд.

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України»

ЗАРУБІЖНА ПРЕСА ПРО УКРАЇНУ

Експрес-новини

У Римі розпочалася сесія ради країн — членів НАТО. Головним пунктом на порядку денному сесії стоятиме питання щодо відносин Північно - Атлантичного блоку із Східною Європою і Радянським Союзом, повідомив держсекретар США Дж. Бейкер.

* * *

Ізраїль і арабські країни протягом двох тижнів мають вирішити питання щодо місця проведення другого туру Близькосхідної мирної конференції, заявив офіційний представник Білого дому. Якщо до вказаного терміну питання не вирішиться, то США висунуть власну пропозицію відносно цієї проблеми.

* * *

Представники «сімки» зустрілися в Парижі з метою обговорення питання економічної кризи в Радянському Союзі. Обговорюватиметься питання про сплату СРСР зовнішніх боргів.

* * *

Прем'єр-міністр Румунії Скалажам повідомив про вжиття економічних заходів, наслідком яких буде подвійне підвищення цін на деякі товари. Він також встановив єдину норму двох обмінних курсів лей—туристського і банківського, й нову індексацію заробітної плати, повідомило радіо Румунії.

Чи зможе Україна існувати як самостійна держава після можливого виходу зі складу СРСР? Аналіз, проведений федеральним інститутом з вивчення Сходу і міжнародних досліджень, свідчить про те, що українці мають непогані шанси досягнути рівня розвитку західноєвропейських держав. Проте це можливо лише в результаті довгого перехідного процесу, який мають пройти всі країни Східної Європи. На думку експертів, для того, щоб звести негативні наслідки цього переходу для населення до мінімуму, безумовною необхідністю є збереження економічних зв'язків України з іншими республіками, насамперед з Росією.

«Зюддойче цайтунг» (ФРН).

* * *

Метою Договору про економічне співробітництво є створення республіками, які нині перебувають у порізненому стані в результаті розвалу Союзу, єдиної й ефективної економічної зони. Чотири республіки, які не приєдналися до договору, тією чи іншою мірою незадоволені його змістом. Україна й інші республіки негативно реагують на надмірно сильну владу РРФСР, вимагаючи рівності між республіками в сферах оподаткування, фінансів, грошової системи. Участь у договорі України, яка є другою найбільшою республікою СРСР, абсолютно необхідна для створення єдиного економічного простору. В майбутньому, можливо, з'явиться необхідність переглянути договір з метою відображення в ньому вимог республік, що не приєднались. Тому не можна з упевненістю сказати, що факт нинішнього підписання договору є кінцевим.

«Майніті» (Японія).

* * *

Г.-Д. Геншер, навіть якщо й був розчарований позицією України щодо союзного договору, намагався в Києві не показати цього. Більше того, він підкреслив, що голова парламенту Л. Кравчук також підтримує ідею формування спільного економічного простору, але не згоден із деякими положеннями договору про співробітництво. І в Києві Геншер намагався продемонструвати досягнення ЄС, наголосивши, що внутрішній ринок Співтовариства ніякою мірою не відбивається на незалежності окремих держав. У відповідь на бажання України ввести власну валюту міністр закордонних справ ФРН навів як приклад намір Співтовариства створити валютний союз, підкресливши тим самим, що власна валюта зовсім не означає самостійності держави. Стриманість глави німецького зовнішньополітичного відомства пояснюється тим, що він діє з огляду на президента Горбачова.

Агентство ДДП (ФРН).

* * *

«Європі потрібне свіже повітря, — заявив президент Європейського банку реконструкції та розвитку для Східної Європи (ЄБРР) Ж. Аталі. — Сьогодні вона служить для Заходу лише місцем бюрократичних чвар, а для Сходу — предметом тривожних заздрощів. Прийшов час змінити ставки і створити нову конструкцію для наступних поколінь.

Не можна залишити в стороні від цього будівництва решту держав, які не входять до складу ЄБРР. Я маю на увазі меншою мірою 20 країн, оскільки ніхто не повинен бути винятком. Це Польща, Угорщина, Чехо-Словаччина, Швейцарія, Швеція, Австрія, Норвегія, Фінляндія, Балтійські держави, Росія, Україна, Білорусь, Албанія, Туреччина, Румунія, Болгарія й ті держави, що виникнуть з Югославії. У кожної з них є підстави вважати себе європейською, і кожна з них зробить свій внесок у різноманітність Європи. Всі ці держави треба швидко прийняти в Європу, щоб не допустити їхнього розвалу й озлоблення».

«Експансьон» (Франція).

* * *

Рішення України не брати участі в союзних структурах поклало кінець надіям Михайла Горбачова зберегти Союз у вигляді конфедерації держав. Рішення українського парламенту щодо створення республіканського зовнішньоторговельного банку і введення власної валюти готують грунт до незалежності української держави напередодні референдуму про незалежність, призначеного на 1 грудня.

«Таймс» (США).

* * *

У світлі можливого приходу до влади в республіках нових тоталітарних режимів з націоналістичним забарвленням і протиріч між «колишніми братніми республіками», які загострюються, міжнародному співтовариству слід досить швидко реагувати на «ядерний фактор» у відносинах між РРФСР і Україною. Слід поставити атомну зброю СРСР під надійний міжнародний контроль, щоб вона не стала засобом тиску в розв'язанні міжнаціональних конфліктів між радянськими республіками.

«Берлінер цайтунг» (ФРН).

* * *

В часи «холодної війни» хоча й не йшлося про мир, але ситуація була зрозуміло й передбаченою. Тепер — усе навпаки: конфронтації немає, але про міцний мир усе одно говорити не можна. Причина цього — розпад Радянського Союзу, що не контролюється, втрата авторитету московського центру і зростання агресивного націоналізму в республіках. Приклад з України, яка створює власну армію, безумовно, візьмуть і інші республіки, серед яких і ті, на територіях яких є ядерна зброя.

«Мангеймер морген» (ФРН).

* * *

Україна, відмовившись від ядерної зброї, в той же час проголосила про наміри створити власну армію, яка нараховуватиме 420 тисяч чоловік — більше ніж бундесвер об'єднаної Німеччини. Виникає питання: чи можливо буде стримати процес розпаду центральних військових структур, якщо, наприклад, за Україною підуть інші республіки?

«Штутгартер цайтунг» (ФРН).

* * *

Україна усвідомлює свою силу: вона виробляє 46 відсотків сільськогосподарської продукції СРСР і четверту частину промислових товарів. Україна першою з радянських республік проголосила створення власної армії і встановила контроль над ядерною зброєю на своїй території.

«Санді таймс» (США).

* * *

Парламент України, яка вважається другою по силі після Росії радянською республікою, зробив іще один крок до незалежності, прийнявши постанову про створення 400-тисячної республіканської армії. Ця постанова, якої очікували після сильних сепаратистських і антимосковських настроїв, що охопили республіку, безпосередньо не стосується пропозицій деяких офіційних осіб відносно створення незалежних збройних сил на базі нині розташованих у республіці частин Радянської Армії. Залежно від результатів призначеного на 1 грудня референдуму, на якому, як вважають, більшість проголосує за незалежність, українська армія у разі свого створення задасть багато клопоту центральному урядові й сусіднім республікам.

«Нью-Йорк таймс» (США).

* * *

«Ми вітаємо відмову українського парламенту від ядерних озброєнь і його рішучість зробити Україну вільною від ядерної зброї, — заявив офіційний представник держдепартаменту США Баучер. — Проте ми стурбовані щодо планів республіки мати власні збройні сили. США,—продовжив він, — не вважають, що створення великих незалежних армій відповідатиме конструктивній меті, і занепокоєні тим економічним ефектом, який матиме утримання армії таких розмірів.»

«Вашингтон пост» (США).

Інформ-шоу

КРАСА ВИМАГАЄ ЖЕРТВ

Так вважають, зокрема, багато китаянок, серед яких нині дуже модно штучно змінювати риси обличчя (хоча пластична операція коштує дорого). Опитування серед модниць виявили дві основні причини, які спонукають їх до подібних тортур: по-перше, завоювати серце майбутнього чоловіка, по-друге, знайти більш прибуткову і престижну роботу (стюардеси, секретарки в іноземній фірмі, фотомоделі). Звичайно, трапляються й казуси. Зокрема, газета «Чайна дейлі» розповіла про анекдотичний випадок. Контролер в автобусі примусив одну з «модернізованих» (пластичним шляхом) пасажирок сплатити штраф, оскільки, на його думку, фото на проїзному квитку не відповідало живому «оригіналові». Даремно пасажирка намагалася пояснити, що вона саме повертається додому після косметичної операції. Контролер зробив їй компліменг, відзначивши, зокрема, майстерність хірургів, проте гроші не повернув. Так, краса, справді, вимагає жертв.

БОРОТЬБА ДО ОСТАННЬОГО... ТУРИСТА

Італійська преса обговорює скандальний, на думку багатьох спостерігачів, випадок, який стався у тамтешній провінції Альто-Адідже-Больцано (більш відомій світові під назвою Південний Тіроль). Німецькомовна більшість цієї області протягом тривалого часу добивається відокремлення її від Італії (хоча власті й створили для цих людей економічний режим «найбільшого сприяння»), отже, демонстративно відмовляється від усього місцевого. «Пік» пропагандистської війни настав тоді, коли у світ вийшов туристичний довідник, призначений для гостей цієї (повторюємо, італійської) провінції. Його видавці, надрукувавши книгу з описом усіх туристичних маршрутів чотирма мовами, «забули» видати її... італійською. Звичайно, боротьба є боротьба, але чому мають страждати туристи, серед яких багато приїжджих з інших провінцій Італії?

БУДЬМО БЕЗАЛКОГОЛЬНІ!

Хотілося б заспокоїти читача, вимученого постійним дефіцитом пива: в Америці цей напій теж вживають дедалі рідше. Щоправда, не тому, що у тамтешніх крамницях бракує пива, навпаки, там його — хоч залийся. Але американці пильнують за своїм здоров'ям, тому навіть такий «безневинний» напій викликає у них побоювання за стан печінки і нирок. Тому продукт, який у нас (згідно з відомим указом) намагалися впроваджувати силоміць, у них вимагає сам споживач. Як ви вже здогадалися, йдеться про безалкогольне пиво. Останнім часом пивовари США швидким кроком пішли назустріч попитові. Результат не примусив себе чекати: лише дві пивоварні компанії протягом неповного року встигли продати близько 10 мільйонів пляшок пива «без градусів». «Будьмо безалкогольні!» — закликає реклама. І — знаходить широкий відгук у серцях любителів пива. Щоправда, не тільки тому, що розумна, а й тому, що пропонує їм не якусь гидоту-ерзац, а смачний напій, який від «справжнього» пива відрізнити важко.

НАРЕЧЕНІ — ЗА ПРЕЙСКУРАНТОМ

Індійська громадськість всерйоз занепокоєна широко розповсюдженою практикою продажу-купівлі неповнолітніх наречених, яка існує у країні. Недавно одна з них вирвалася на волю, оголосивши «на весь літак», що не хоче їхати до Близького Сходу, шістдесятирічний мешканець якого придбав тринадцятирічну дівчинку у її батьків за безцінь. Втім, у родичів — своя логіка, причому досить струнка. Адже для того, щоб видати дитину заміж, потрібна сума, еквівалентна тисячі доларів (батько заробляє 60 доларів на місяць). Оскільки такі гроші — навіть у перспективі — нереальні, залишається «пристроювати» улюблене чадо в інший спосіб, тобто продавати будь-кому. Згадувана практика постійно вдосконалюється. Зокрема, дівчат почали брати заміж «на певний час». Невдовзі після весілля «чоловік» повертається додому — до іншої країни або континенту, і добре, якщо він подеколи згадає про нещасну і надішле їй кілька доларів. Частіше ж — зникає назавжди.

НА ЗНІМКУ: дівчинка, яка не схотіла вирушити до Близького Сходу за 60-річним «чоловіком».

Фото з журналу «Тайм» (США).

ВСЕ, ЩО БУЛО— БУЛО З НАМИ

З біографіями держав відбувається те саме, що з біографіями окремих людей: у дитинстві та юності дні народження святкуються радісно, бучно, оптимістично.

Під старість же багато хто просто відмовляється святкувати: не хочеться нагадувати собі, що міг би прожити краще, розумніше, міг би зробити більше і для себе, і для дітей своїх.

Однак ніхто з поважних ювілярів ніколи не сердиться, коли йому нагадують про свято.

Бо біографію відмінити неможливо, та й не варто.

Дні народження чимось знаменитих людей, як і чимось знаменитих держав, святкуються навіть тоді, коли їх з нами вже нема.

У цьому — особливий сенс: людина мусить уміти шанувати чуже минуле, бо воно — і її власне минуле теж.

Віталій ЖЕЖЕРА.

Фото з архіву редакції та з особистого архіву **М. Ф. КОЗЛОВСЬКОГО.**

ТОЖ ЯКОМУ БУТИ «ГОЛОСУ...»?

ЗА АНКЕТОЮ...

Шановні читачі, сьогодні ми ознайомимо вас з результатами опитування, проведеного за анкетою, що була надрукована 31 серпня в нашій газеті. В ній ми просили бажаючих поділитися своїми думками щодо тематичної спрямованості газетних матеріалів, а також рубрик, які нам варто започатковувати.

На анкету відгукнулися 634 читачі, за що ми їм дуже вдячні. Як обіцяли, десять дописувачів нагороджено передплатою на «Голос України» на 1992 рік за рахунок редакції. Прізвища щасливців було опубліковано у нашій газеті за 23 жовтня.

Було дуже приємно дізнатися, що нашу газету читають не тільки в Україні, а й у Саратові, Магадані, Білорусі, Карелії, Ростові, Хабаровську, Іркутську, Красноярську, в Московській області.

З'ясувалося, що газета користується популярністю як у студентів, так і в пенсіонерів, військових та інженерів, віком від 17 до 70 років, в основному, з вищою та середньою освітою. Але є й розбіжність: чоловіків серед опитаних втричі більше, ніж жінок. Може, це пояснюється більшою зайнятістю кращої половини людства?

А тепер перейдемо до відповідей на конкретні запитання.

З'ясувалося, що найкращий спосіб рекламування газети — телебачення. 53 відсотки дописувачів дізналися про заснування «Голосу України» з трансляції сесії Верховної Ради України, зокрема, з виступу нашого головного редактора Сергія Правденка, 20 відсотків — з рекламних оголошень по телебаченню та радіо, решта — з республіканських газет, передплатного каталога або побачили в кіосках «Союздруку». Дехто з респондентів зауважив, що нам не вистачає самореклами. Цілком згодні.

58 відсотків опитаних читають газету повністю, 42 — вибірково, тільки ті матеріали, що їх зацікавили.

Які ж теми та рубрики цікавлять читачів найбільше? В результаті підрахунків виявився такий рейтинг:

1. «Політика і ми» — 41 відсоток;
2. Діяльність Верховної Ради, в т. ч. законотворча — 20;
3. «Сторінка літописця» — 30;
4. Матеріали на економічні теми — 16;
5. «Інформ-кур'єр» — 15;
6. Становлення України як самостійної держави — 13;
7. «Суспільний барометр» — 10;
8. «Глобус» — 7;
9. «Курінь» — 5;
10. Інтерв'ю з політичними лідерами, депутатами — 5;
11. Національне та духовне відродження України — 4;
12. «Куди йдеш, українське село» — 3;
13. «Людина має право» — 3;
14. Екологія та листи читачів — 2,5;
15. Питання культури, освіти — 2;
16. «Собори наших душ», «Дзеркало», «Cito» — 1,7;
17. Соціальні питання — 1,6;
18. «З історії козацтва», «Шлях, істина, життя» — 1.

Незважаючи на те, що відповіді на наступне запитання мають критичний характер, ми наводимо всі, бо справді хочемо бачити себе вашими очима. Отже, чого ще бракує газеті?

— Оперативності — 12 відсотків;
— Об'єктивності, неупередженості в оцінці фактів, подій — 10;
— Сміливості — 8;
— Виступів різних партій та рухів — 7;
— Карикатур, гуморесок — 6;
— Іноземних повідомлень — 5,3;
— Інформативності — 5;
— Серйозного аналізу подій, явищ — 4;
— Матеріалів на теми культури українського народу — 3;
— Юридичних консультацій — 3;
— Списків поіменних голосувань, тлумачення законів — 2;
— Розкриття злочинної діяльності КПРС — 1,7.

І, на закінчення, які рубрики радять започаткувати опитані.

Поради садівникам, городникам, господарям («Домашня академія»), «Україна самостійна», «Запитуйте — відповідаємо», «Історія України», «Український фольклор», народна (нетрадиційна) медицина, використання лікарських рослин, календар релігійних свят, спортивну сторінку (шахи, футбол), події в інших республіках, підготовка до референдуму 1 грудня, програми новостворених партій, «Малий український словник», «Приватне життя парламентаріїв».

Сектор планує проводити подібні дослідження й надалі, і всі бажаючі матимуть змогу висловити свої міркування щодо «Голосу України».

Інеса ЛАНОВСЬКА,
завідуюча сектором соціологічної інформації.

...ЗА ЛИСТАМИ ЧИТАЧІВ

Чимало наших читачів разом із заповненими анкетами про нашу газету, про те, якій їй бути, надіслали й листи, в яких повніше виклали свої відповіді на окремі пункти анкети, висловили своє ставлення до неї взагалі.

«Ніколи не писав до вашої газети, — почав свого листа В. Маріненко з Кривого Рога, — але своєю анкетою в газеті за 31 серпня, очевидно, ви багатьох читачів змусили взятися за перо». Щиру вдячність за анкету висловив С. Каменєв з Харкова та інші.

Деякі читачі надіслали і свої відгуки на огляд листів про газету, вміщений у тому ж номері під заголовком «Голос...» почуттями й перами читачів».

І. Кравченко із смт. Роздольного Кримської АРСР так відверто й безпосередньо звернувся до автора огляду: «Ви так зацікавлено розповіли про листи читачів, що я, старий дурень, вкотре піймався на гачок: може, вам і справді цікаві наші листи, наші думки?» А як же інакше, шановний Іване Павловичу? Як може існувати друковане видання без зворотного зв'язку, без думок, оцінок своїх читачів? Скажете, так має бути, але в дійсності не всі працівники редакцій беруть до уваги листи читачів? Тут я згоден з вами, бо, справді, багато журналістів полюбляють лише ті листи, в яких схвалюються їхні власні публікації. А ми прагнемо, щоб газета була такою, якою хочуть її бачити і читачі, і видавець-засновник. Тож почитаємо...

Автори кількох листів висловлюють позитивну оцінку газеті. «Передплатив «Голос України» і вважаю, що зробив правильно, — написав В. Гнатенко з Олександрії Кіровоградської області, — газета сподобалась з першого номера. Часто беру її на роботу, щоб почитали і співробітники». А вже згадуваний В. Маріненко, до речі, працівник міліції, провів у своєму відділі своєрідну передплатну кампанія на 1991 рік. Ніхто з тих, хто за його порадою передплатив газету, не шкодував про це». А тепер, — пише він, — своїм близьким і товаришам на день народження я дарую конверти з квитанцією на річну передплату «Голосу України» на 1992 рік».

Добрі слова на адресу редакції надіслали також Н. Войтенко з міста Цюрупинська Херсонської області, В. Чалик з Боярки Київської області, В. Масло із селища Курахівка Донецької області та інші.

Негативну реакцію у кількох наших читачів викликали наведені в огляді оцінки й судження про газету М. Калашника з Черкас, М. Штанька із Знаменки Кіровоградської області, М. Ковальчука з Артемівська Донецької області, які звинувачували «Голос України» в прихильності до Руху, націоналістів-екстремістів, у пропаганді українського націоналізму і сепаратизму і водночас у тому, що він є комуністичним рупором.

«Прочитав вашу добірку за 31 серпня і мені стало ніяково за деяких наших читачів, — обурюється В. Миколаєнко з міста Балаклія Харківської області. — Мені не хочеться так говорити, але не можу підібрати до них іншої назви, як зловмисники. Ці люди не хочуть і не можуть бачити нічого нового, корисного, виховуючого в новій українській газеті «Голос України». По-їхньому, якби цієї газети зовсім не було. Та це не вина їх, а біда...»

Рішучу відсіч звинуваченням газети в різних крайностях і збоченнях дали також Б. Федорук з міста Долина Івано-Франківської області, В. Бурий з Чернігова, Н. Махота з Дніпродзержинська Дніпропетровської області та інші.

Що ж пропонують автори цих листів? Від них надійшло чимало пропозицій щодо змісту, формату й оформлення газети, вони пропонують нові рубрики, хочуть бачити нашу газету універсальною. Відповісти всім нашим опонентам можна словами вже згадуваного І. Кравченка, який написав: «Не згоден з тими читачами, які вважають, що «Голос України» має бути універсальною газетою. Прямо так усе їм і подавай. Ні і ще раз ні! Я гадаю, наш «Голос...» має бути перш за все газетою всієї України і рупором Верховної Ради..

М. Періг з Борислава Львівської області дає таку пораду редакції: «Треба добирати і публікувати матеріали, які допомогли б нашому народові пробудитися від національного і політичного сну, щоб у нього прокинулась національна свідомість... Щоб газета була органом Верховної Ради, а не якоїсь партії, щоб вона ще активніше боролася за згуртування всього українського народу, за свою державну незалежність у повному розумінні цього слова...»

Чимало «наказів» редакції дав Ю. Сахокія з Дніпропетровська. «Багато про що має писати газета, — вважає він, — але в першу чергу захищати демократію і стати всеукраїнською її захисницею, стати газетою не тільки республіканського, а світового масштабу».

А ось бачення газети С. Каменєвим: «Хочу, щоб газета нашої держави — України — справді була б національною гордістю...»

Такі магістральні напрями, підходи й вимоги до газети «Голос України» її читачів і палких прихильників. Вони вимогливі і доброзичливі. Бо, як написав М. Смалько з села Шевченкове Броварського району Київської області, «Газету вашу обов'язково передплачу, та й людей за неї агітую. От тільки, якщо газета й надалі буде інколи нецікавою, лаятиму вас «на чім світ стоїть».

Миколі Демидовичу не вистачило шкільного зошита, щоб висловити всі свої думки, пропозиції і зауваження газеті.

Дякуємо вам, шановні читачі, які відгукнулися на нашу анкету, на огляд листів «Голос...» почуттями й перами читачів». Усі ваші побажання, зауваження, а також пропозиції тих читачів, які раніше висловлювалися щодо газети, буде розглянуто на редакційній колегії, і про наслідки повідомимо на сторінках газети.

Яків ГАЛЬЧЕНКО,
редактор відділу листів і соціологічної інформації.

«ТЯЖКО, ЩО СОРОМНО ЛИШЕ МЕНІ»

Рідна школа

Через кілька днів після прийняття Акта про незалежність моя донька запитала, чому це самостійність України проголосили, а радості, якоїсь загальної, всенародної, немає?

Силуючись відповісти на дитяче запитання, взявся за перо. Думаю, дай попервах наведу кілька прикладів зневаги до української мови. Хоча б слова директора однієї з середніх шкіл хортицького мікрорайону про те, що місця для українського класу в нього немає. Або напишу про те, як у іншій міській школі єдиний клас для діток з українською мовою навчання відкрили лише після того, як активіст Товариства української мови «Просвіта» Богдан Павлів попередив про батьківський пікет. Клас таки відкрили, але вже двічі його «переганяли» з одного приміщення в інше. Нема-бо місця дітям — українцям у запорізьких школах і квит.

Ось я розмовляю з директором. Вона розважливо виставляє свій найбільший козир — сім заяв батьків, чиї діти хочуть навчатися українською мовою. Це мало. До того ж, бідкається директор, учителям незручно в усіх класах викладати дисципліни російською, а заради десятка чоловік переходити на українську...

Слухаю та киваю. Що ж мені лишається робити, коли наше вчительство зі своїми дипломами про вищу освіту таке безпорадне — володіє аж однією мовою. Он «якісь африканці» й ті після кількамісячних курсів вивчають інженерію чи вищу математику іншою мовою і стають фахівцями. А наша інтелігенція в Україні суща, українського й неукраїнського походження, на такий інтелектуальний подвиг (володіння двома мовами) не здатна. Можна про це говорити багато, але мені соромно. І ще тяжче від того, що соромно лише мені. За тих семеро діточок, яких виявилося замало, щоб згідно з інструкцією відкрити український клас.

Я родом зі степу, де живуть люди врівноважені, неметушливі, терплячі. І сам я такий, намагаюсь бути таким і надалі. Та врешті-решт всякому терпінню можна заздрити, поки воно не луснеться. Не подумайте, що я хочу когось принизити чи ущемити, але ж росіянин може поїхати в Росію, єврей — до Ізраїлю, грек — до Греції, болгарин — у Болгарію, німець — у Німеччину... А куди ж їхати українцеві, якщо він забажає дати своїм дітям освіту рідною мовою? Куди? Ось і думаю: семеро сімей відважилися навчати своїх дітей державною мовою України, а держава з її конкретними органами — закладами освіти — байдужа до цього. Держава не має жодних обов'язків перед цими батьками — громадянами України.

Який я бачу з усього цього вихід? По-перше, самим розібратися в собі: хто ми є? Бо маємо таке керівництво, якого заслуговуємо. Наша покірність і негордість — благодатний грунт для благополучної бездіяльності адміністраторів усіх рівнів. Звичайно, Товариство «Просвіта» має вести наполегливу і виважену виховну роботу. Та сьогодні часи агітації минають. Потрібні законодавчі акти, норми, щоб службові особи в разі невиконання Закону про мови зазнавали «неприємностей» не від громадськості через усні та друковані докори (мабуть, це їм до одного відомого місця), а зазнавали адміністративної чи й кримінальної відповідальності.

Вчитель загальноосвітньої школи не має права йти в клас до дітей, якщо не володіє державною мовою. Звичайно, за умови, що держава існує для народу, а не навпаки. І держава Україна має опікувати українців не в останню чергу — тим паче після кількох століть тотального упослідження української нації.

Ось в «Аргументах і фактах» (№ 35) читаю, що «многие государства (к примеру, США, Австралия, Канада, Франция) предъявляют и такое требование, как достаточное знание языка» — це коли хтось прагне стати громадянином тієї держави. Отакі справи з правами в цивілізованому демократичному світі. А я ж веду мову не просто про громадян, а про тих, хто громадян України виховує і навчає: невже вимоги до професійного рівня цих людей і надалі залишатимуться заниженими?

Наша молода Україна має безліч проблем, але турбота про юне покоління не може бути на останньому місці. Законодавці, народні депутати, уряд повинні розробити механізм дії Закону про мови, щоб у батьків, які щодня йдуть варити сталь і виконувати чергову програму виходу з кризи, не боліла душа за дитину. Бо тій дитині в Запоріжжі (а чи й не в усьому південно-східному регіоні) немає жодних умов для навчання мовою своїх батьків.

Анатолій ПІДДУБНИЙ,
робітник комбінату «Запоріжсталь».

Фото В. ГРИБА.

УКРАЇНЧИКИ

Звертаюся до вас, як до дзвону, що доносить найполярніші думки і слова до громадян республіки.

Хочу висловити кілька міркувань щодо впровадження в життя Закону про мови в Українській РСР. У мене ростуть двоє синів. Старший почав ходити в україномовну школу в селі, де ми раніше мешкали. Вчився лише на «п'ятірки» Потім, коли він перейшов до другого класу, ми переїхали до Херсона. Українських шкіл тут аж одна, і та невеличка — не втовпишся, ще й добиратися треба через усе місто. Тому віддали дитину в найближчу школу, і «переламувались» на російську мову майже рік. У дворі діти почали дражнити сина «українчиком» за те, що розмовляє українською. Дитина плакала, а я із сумом пояснював, що нічого образливого в цьому прізвиську немає, мовляв, ти і є українець, тільки ще маленький. І вони теж українці, лише розмовляють російською. Та для сина рідна мова стала ознакою якоїсь неповноцінності. Факт той, що на «п'ятірки» він уже не вчиться.

Меншого сина, звичайно, ми віддали до російської школи — вибирати не було з чого. Так наші діти, виходить, добровільно зреклися батьківської мови.

На моє переконання, сьогодні перш за все, міські Ради повинні виділити кошти для побудови приміщень україномовних шкіл, щоб у кожному великому житломасиві міста була хоча б одна невелика, але гарно оснащена школа, з прекрасними умовами навчання. Тобто, щоб там училися в одну зміну, щоб учнів у класах було не більше двадцяти, щоб для вчителів, особливо в східних та інших зрусифікованих регіонах України, за викладання предметів українською мовою ввели державні (з бюджету республіки) доплати, щоб потурбувалися про їхні житлові умови.

Але шлях побудови нових шкіл, на жаль, дуже довгий. Проте безвихідних ситуацій не існує. У кожному місті є приміщення, які безболісно можна віддати дітям — це будівлі райкомів комуністичної партії. До того ж це прекрасна можливість партії повернути (хоч частково!) свої борги народові.

На думку багатьох депутатів різних рівнів, для міста з 350-тисячним населенням досить однієї міськради, одного міськвиконкому. Та й у простонародді переконані, досить провести референдум, щоб такі прекрасні приміщення, побудовані за рахунок підприємств міста, по праву дісталися дітям. Умови для школи там непогані. Сам вчився в такій після укрупнення районів за хрущовської доби.

Володимир КЛЕЦЬ,
батько двох дітей.

Херсон.

ПЕРША НЕДІЛЬНА В КРИМУ

На півострові немає жодної української школи і навіть українського класу. І треба віддати належне відділенню Товариства «Просвіта», викладачам біологічного факультету Сімферопольського університету, численним ентузіастам із середовища вчителів середніх та музичних шкіл, які спільними зусиллями відкрили першу в Криму недільну українську школу.

Уже відбулися перші заняття. Вони проходять у Сімферополі в бібліотеці Дружби народів.

— Основне наше завдання, — каже доцент університету Валентина Власенко, — навчити дітей володіти мовою, адже всі вони вчаться в російських школах. Ми розробляємо різні нестандартні ситуації, орієнтуємо школярів, як поводити себе в товаристві тих чи інших дітей. При цьому широко використовуємо прислів'я, приказки, скоромовки, казки. Вивчаємо з дітьми твори українських письменників, поетів.

У школі створено групи вишивання, малювання, ліплення. Залучено кваліфікованих спеціалістів. До речі, музику і співи викладає добре знаний у Криму музикознавець, випускник Віденської консерваторії, колишній політв'язень Роман Новосад. Він навчає дітей музичної грамоти, розучує з ними українські народні пісні, музичні твори популярних композиторів.

Надалі школа розширюватиметься. У ній будуть навчатися не тільки українці, а й росіяни, кримські татари, всі, хто хоче вивчити українську мову, пізнати літературу та мистецтво українського народу. Можна з упевненістю сказати, що справді героїчні зусилля директора недільної школи Маргарити Жуйкової, доцентів університету Віри Ацилової, Михайла Вишняка та інших ентузіастів увінчаються успіхом.

Настане час, і через якийсь рік-другий відкриються у Криму перші українські середні школи.

Олександр ПІЛАТ,
журналіст.

Сімферополь.

АПАРАТ ДЛЯ АПАРАТУ

За сорок років педагогічної роботи мені довелося понад двадцять літ працювати вчителем. Десять — заступником, потім директором школи. Майже стільки ж — інспектором районного відділу народної освіти. Тому, напевне, можу об'єктивно проаналізувати наші шкільні проблеми як по горизонталі, так і по вертикалі.

Пригадую повоєнні п'ятдесяті роки. Чотири з половиною штатних одиниці: завідуючий, два інспектори, бухгалтер, діловод — от і все райвно. А в Кам'янці 31 школа, сім тисяч учнів. Фронтальні, тематичні перевірки проводились щороку. Перепадало чимало й канцелярської роботи. Словом, жилося несолодко, проте вся педагогічна робота виконувалася вчасно і результативно.

Що ж маємо нині? У штаті районного відділу народної освіти та медичного кабінету — 30 працівників. А кількість шкіл зменшилась на третину, учнів — більш як на дві тисячі. Невже саме завдяки роздутим штатам зміцнів райвно, набрав оригінальних форм навчально-виховний процес? Чи, може, грунтовнішими стали знання учнів, поліпшилася дисципліна в школах? Нічого подібного не відбулося.

Аналогічно «роздулися» штати на всіх поверхах освітянської структури управління: від школи до міністерства. Кому ж потрібні такі апарати? Виходить, апарат районо — апарату облуно, апарат облуно — апарату міністерства. Вчителеві, який прийшов працювати в школу за покликанням, усі ці багатоповерхові структури тільки заважають. Тому, на моє глибоке переконання, необхідно скоротити не менш як наполовину і відділи народної освіти, і методоб'єднання, і інститути вдосконалення вчителів, і саме Міністерство народної освіти. А вивільнені кошти віддати на вирішення справді невідкладних проблем сучасної школи.

Федір ЛЮДНИЙ,
голова ради ветеранів Кам'янської середньої школи № 1.

Черкаська область.

Телеграфним рядком з Буковини

СТАРА ДРУЖБА ПО-НОВОМУ

З діловим візитом у Сучавський повіт сусідньої Румунії навідалася делегація Чернівецької обласної Ради народних депутатів. Мета — спільне підбиття підсумків двосторонньої угоди про економічне та культурне співробітництво, прогнозування нових зв'язків. Як показують перші результати, майбутня співпраця обіцяє бути ширшою, масштабнішою, особливо в галузі сільського господарства.

СЛЬОЗА ПО КОМСОМОЛУ

Буковинський комсомол саморозпустився. Коли на останній конференції було прийнято таке рішення, на обличчі першого секретаря вже неіснуючого обкому ЛКСМУ з'явилися сльози. Делегати висловилися за створення нової організації — Буковинської спілки молоді. Та остаточний вибір зроблять не колишні комсомольські функціонери, а молодіжні низи.

ОДНИМ МАХОМ ОБОХ ПОБИВАХОМ

1-го грудня жителі Чернівецької області візьмуть участь одразу в двох референдумах — всеукраїнському та місцевому. Ухвалу з цього приводу прийняла сесія обласної Ради народних депутатів. Мета регіонального опитування — визначити ставлення людей до надання області статусу найбільшого сприяння в зовнішньоекономічній діяльності.

«ВЕЧОРНИЦІ» ОБІЦЯЮТЬ

З січня наступного року виходитиме новий часопис під назвою «Вечорниці». Як запевняє редакція, він стане порадником робітників і селян, інтелігенції та жінок, молоді тощо. А ще він пропагуватиме творчість місцевих письменників, народні звичаї та обряди. І всю цю всеохватність можна буде передплатити за 4 карбованці 80 копійок.

Василь БАБУХ.

Цифровий калейдоскоп

РЕВОЛЮЦІЯ НА ЛУГАНЩИНІ НЕПОПУЛЯРНА

Що скаже Луганщина 1 грудня? Якої думки український Схід про державність, оборону, мову республіки? На запитання журналіста Олександра НЕЖИВОГО відповідає кандидат філософських наук, старший викладач Луганського державного педінституту імені Т. Шевченка, один із організаторів Луганського обласного центру інформатики та соціальних досліджень (ЛОЦІСу) Ілля КОНОНОВ:

Про своє бажання взяти участь у референдумі висловилося 85% усіх опитаних, у виборах Президента — 84%. За повну й цілковиту незалежність України—36% по області. Серед чоловіків прихильники повної незалежності складають 42%, серед жінок — 30%, серед молоді до 30 років — 41,5 %, серед громадян віком від 31 до 50 років — 35%, старші за 50 років — 32%. Українці (44%) дещо активніше підтримують повну незалежність республіки за росіян (їх 25%).

— Були не тільки обнадійливі відповіді?

— 25 % «скоріше підтримують, але мають чимало заперечень». А от вважають «проголошення незалежності маневром національної бюрократії» 6% в області й аж 22 % в обласному центрі. «Не підтримують цей акт, бо бояться націоналістів» — 19% респондентів по області.

— А як розуміють луганчани «незалежність» і чого від неї ждуть?

— Тільки 13% переконані, що відносини України з республіками колишнього Союзу мусять бути такі ж, як і з іншими державами світу. 52% опитаних виступають за економічний із ними союз при політичній незалежності республіки, 24% — за єдину з іншими республіками державу. Цікаво, що по Луганську «за чіткі кордони між республіками» 7% наших респондентів, «за відкриті кордони для людей і товарів» — 55%, а 30% «згодні миритися з митницями при вільному пересуванні людей».

Очікують від незалежності України покращення матеріального становища 41% по області. Гадають, що «не буде гірше» — 23%. Остерігаються погіршення — 14%. Це свідчить про нетривку підтримку луганчанами державної незалежності республіки. Нам не вдалося натрапити на її ідейно переконаних прихильників. Неважко спрогнозувати настрій цих громадян, якщо їхнє матеріальне забезпечення погіршуватиметься й після успішно проведеного референдуму.

— Як ставляться до створення власних Збройних Сил республіки на батьківщині першого міністра оборони України?

— 42% опитаних — за спільну стратегічну оборону при наявності в Україні своєї національної гвардії. 36% — за єдину Радянську Армію. 11 % переконані, що Україна має цілком самостійно розв'язувати всі питання своєї оборони.

— Тепер про мовні проблеми...

— В області занепокоєння викликає перспектива української одномовності. За одну (українську) державну мову висловилися 16% опитаних. За дві (українську та російську) 34%. 33% вважають, що усі мовні питання повинні вирішуватися за регіональним принципом. Проти ідеї державної мови взагалі — 8%. Отож, будь-які поспішні рішення мовного питання спроможні викликати незадоволення людей.

— А який рейтинг політичних діячів і про що він свідчить, на вашу думку?

— Найпопулярніший в області Л. Кравчук. 30% респондентів оцінили його діяльність на «відмінно», 31% — «добре», 19% — «задовільно». 10% — «незадовільно», інші не визначилися. Друге місце посідає Б. Єльцин, третє — М. Горбачов. В. Чорновіл на четвертому місці. 8% опитаних удостоїли його оцінкою «відмінно», 17% — «добре», 11 % — «задовільно», 11 % — «незадовільно».

Не користуються популярністю в області ортодокси — члени колишньої компартії. Так, скажімо, С. Гуренка оцінило на «п'ять» лише 0,11% опитаних, а на «двійку» — 23%. Б. Олійника відповідно 2% і 9%. Люди орієнтуються на демократичних діячів, які закликають не до революції, а до гуманістичного еволюційного розвитку. Революція на Луганщині непопулярна.

ВІЛЬНА ЗОНА І ОБОРО

Група військовослужбовців — депутатів Одеської міської Ради звернулася з відкритим листом до міністра оборони України генерал-полковника К. Морозова. Перш ніж Верховна Рада розглядатиме Закон «Про спеціальну економічну зону в м. Одесі» слід, пишуть вони, обов'язково провести експертну оцінку цього документа в Міністерстві оборони.

В ході такої оцінки, вважають автори листа, необхідно визначити можливі наслідки введення режиму вільної економічної зони на обороноздатність України та Союзу Суверенних Держав (тут, правда, доречно запитати депутатів: а хіба такий у природі існує? — **Г. В.**), ступінь соціальної захищеності військовослужбовців та членів їх сімей, вплив на життєвий рівень пенсіонерів Міністерства оборони...

Думається, поява листа викликана, хоч про це прямо й не сказано, отим одним-єдиним реченням, що його містить опублікований проект Закону: «Одеська спеціальна економічна зона є демілітаризованою зоною». Іншими словами, місто, яке хоче активно розвивати міжнародний бізнес, не може бути перенасиченим, як це є нині, військовими частинами.

Експертна оцінка очікуваного Закону ще й з боку військових, якщо міністр з такою пропозицією погодиться, не буде, слід сподіватися, причиною до зволікання з впровадженням вільної економічної зони, що має слугувати благу мешканців не тільки Причорномор'я, а й усієї України. Надто вже довго точаться навколо таких зон розмови, а реальних кроків, по суті, не робиться. То шлях до них перепиняв московський центр, тепер самі ставимо перепони.

Георгій ВОРОТНЮК.
Одеса.

«КОМУСЬ ВИГІДНО НАГНІТАТИ ОБСТ

Так прокоментував командуючий Чорноморським флотом адмірал І. Касатонов тенденційні публікації деяких центральних газет, присвячені поїздці в Севастополь Голови Верховної Ради України Л. Кравчука.

Кореспондент УКРІНФОРМ попросив командуючого флотом внести ясність у те, як будуються відносини між моряками-чорноморцями і керівництвом суверенної України.

Хоча флот і є загальносоюзною структурою, але право будь-якої суверенної держави мати свої армію і флот, відзначив І. Касатонов. Україна заявила про це право. Разом з тим керівництво республіки щодо нашого флоту поводиться дуже тактовно і, я б сказав, дуже правильно. У мене була зустріч з Головою Верховної Ради України. в ході якої Л. Кравчук заявив, що республіка не претендує на всі структури Чорноморського флоту, але хоче мати свій невеликий флот. А міністр оборони України в дуже ввічливій, тактовній формі повів розмову про відділення флоту з метою ознайомлення. Ми готові прийняти будь-яку кількість спеціаліс-

тів з... Україн... робо... яки... ються... ті, ... більше... ми спі... вом об... відоми... веден... чань ... повілі... фінанс... участі ... виробн... ти для... ництва... щодо ... будують... рахову... погибе... ватиму...

Сев...

Мал. ...

ПОГЛЯДИ — НА «ЗА...

Згодиться

Здійснилося! У Черкасах відкрилася приватна товарно-сировинна біржа з прозорою назвою «Захід». На перші торги й презентацію було виставлено понад 200 видів товарів — від японського автомобіля до консервованих овочів місцевого колгоспу — на суму більш як 25 мільйонів карбованців. Договорів було укладено на 200 тисяч карбованців. Та власник, він же й дир... брус, ... ний. «... ція по... спекта...

Чер...

ДЕ ГОРІЛКА?

Про що говорять

У газеті «Молодь України» у рубриці «Факт» промайнуло повідомлення: нема чим платити зарплату робітникам Київського лікеро-горілчаного заводу. Тому, що немає реалізації товару. Чекають, мовляв, на підвищення цін і тримають горілку на складах. Що стосується відсутності горілки, то тут «Факт» є факт. Що стосується зарплати і підвищення цін...

Вирішив зателефонувати у відділ цін Київського міськвиконкому, тим більше, що привід був: одного дня бачив у різних гастрономах одні й ті самі цигарки — «Зоряні» відповідно 3 крб. 05 коп. і 3 крб. 15 коп. Дізнався: ще 12 листопада минулого року вийшла постанова Ради Міністрів України за № 1134, яка вводить вільні ціни на цілий ряд товарів народного споживання. Які саме? Це з'ясувати було непросто. Як формуються вільні ціни? Ким? З цими й іншими питаннями мене послали до начальника відділу продовольства Управління цін Міністерства економіки Анатолія Олександровича Погрібного. Останній повідомив, що концепція переходу до вільних цін ще не розроблена і достеменно відомо лише одне: напрями формування цінової політики затверджуватиме Верховна Рада. І запропонував прийти до нього і висвітлити ці питання, за які преса сильно критикує, не розібравшись у тому, хто винен.

Що стосується того, де зникає горілка і чи не очікується на неї підвищення цін, Анатолій Олександрович повідомив: про підвищення цін поки що не може бути мови. Що стосується самої горілки — заявив: нема пляшок, тому її, рідної, мало виробляють.

— Хто вам таке сказав?! — здивувався директор Київського лікеро-горілчаного заводу Анатолій Опанасович Шеремет,— горілку відправляємо «з коліс». І виробляємо її не те що менше — більше, аніж у застійні часи. Я директорую ще з тієї епохи, так-от: якщо у 1982—1983 роках ми щомісяця випускали 120—130, максимум 135 тисяч декалітрів горілки, то у жовтні цього року виробили і вивезли 150 тисяч декалітрів. Пляшок і справді не вистачало, але нам постачають пивні — і ми все розливаємо. Машини везуть товар прямо у магазини...

Вільні ціни — добре. Але... Якщо заводи будуть встан... ві). ... плати... грош... у том... сяцям... буток... швид... знову... ли, п... на за... обід... хопл... де аб... держ... воду... ки... торгі... якщо... ловне... датко... товар...

А ... торгі... наша... її на... питни... чемо...

Армія і влада

ВІЛЬНА ЗОНА І ОБОРОНА

Група військовослужбовців — депутатів Одеської міської Ради звернулася з відкритим листом до міністра оборони України генерал-полковника К. Морозова. Перш ніж Верховна Рада розглядатиме Закон «Про спеціальну економічну зону в м. Одесі» слід, пишуть вони, обов'язково провести експертну оцінку цього документа в Міністерстві оборони.

В ході такої оцінки, вважають автори листа, необхідно визначити можливі наслідки введення режиму вільної економічної зони на обороноздатність України та Союзу Суверенних Держав (тут, правда, доречно запитати депутатів: а хіба такий у природі існує? — **Г. В.**), ступінь соціальної захищеності військовослужбовців та членів їх сімей, вплив на життєвий рівень пенсіонерів Міністерства оборони...

Думається, поява листа викликана, хоч про це прямо й не сказано, отим одним-єдиним реченням, що його містить опублікований проект Закону: «Одеська спеціальна економічна зона є демілітаризованою зоною». Іншими словами, місто, яке хоче активно розвивати міжнародний бізнес, не може бути перенасиченим, як це є нині, військовими частинами.

Експертна оцінка очікуваного Закону ще й з боку військових, якщо міністр з такою пропозицією погодиться, не буде, слід сподіватися, причиною для зволікання з впровадженням вільної економічної зони, що має слугувати благу мешканців не тільки Причорномор'я, а й усієї України. Надто вже довго точаться навколо таких розмови, а реальних кроків, по суті, не робиться. То шлях до них перепиняв московський центр, тепер самі ставимо перепони.

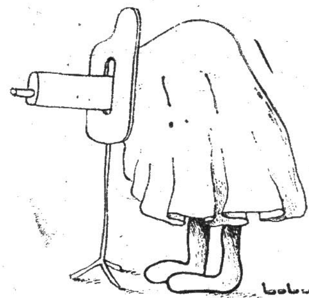
Георгій ВОРОТНЮК.
Одеса.

«КОМУСЬ ВИГІДНО НАГНІТАТИ ОБСТАНОВКУ...»

Так прокоментував командуючий Чорноморським флотом адмірал І. Касатонов тенденційні публікації деяких центральних газет, присвячені поїздці в Севастополь Голови Верховної Ради України Л. Кравчука.

Кореспондент УКРІНФОРМ попросив командуючого флотом внести ясність у те, як будуються відносини між моряками-чорноморцями і керівництвом суверенної України.

Хоча флот і є загальносоюзною структурою, але право будь-якої суверенної держави мати свої армію і флот, відзначив І. Касатонов. Україна заявила про це право. Разом з тим керівництво республіки щодо нашого флоту поводиться дуже тактовно і, я б сказав, дуже правильно. У мене була зустріч з Головою Верховної Ради України, в ході якої Л. Кравчук заявив, що республіка не претендує на всі структури Чорноморського флоту, але хоче мати свій невеликий флот. А міністр оборони України в дуже ввічливій, тактовній формі повів розмову про відділення флоту з метою ознайомлення. Ми готові прийняти будь-яку кількість спеціалістів з міністерства оборони України, готові до спільної робо[ти]. [Т]обто немає [н]ас ніяких [ро]згод, відноси[ни] будуються на основі шанобливості, взаєморозуміння. Скажу більше: ми вже знайшли форми спілкування з міністерством оборони республіки. Повідомили туди про час проведен[ня в]еликих з[агон]ів, навчань, [за]просили [на] [ко][нсультац]ії. Доповіли свої розрахунки щодо фінансування, а також нашої участі у сфері матеріального виробництва. Попросили кошти для капітального будівництва. Поставили питання щодо продовольчого забезпечення. Тож наші відносини будуються нормально, ми розраховуємо, що надалі вони поглиблюватимуться і розвиватимуться.

Мал. Сергія БОБОРИКІНА.

УКРІНФОРМ.
Севастополь.

ПОГЛЯДИ — НА «ЗАХІД»

Згодиться

Здійснилося! У Черкасах відкрилася приватна товарно-сировинна біржа з прозорою назвою «Захід». На перші торги й презентацію було виставлено понад 200 видів товарів — від японського автомобіля до консервованих овочів місцевого колгоспу — на суму більш як 25 мільйонів карбованців. Договорів було укладено на 200 тисяч карбованців. Та власник, він же й директор біржі А. Сухобрус, нітрохи не розчарований. «Це лише перша репетиція перед великим ринковим спектаклем», — каже він.

Анатолій САУХ.
Черкаси.

ДЕ ГОРІЛКА?

Про що говорять

[...]Молодь України «Факт» про[ін]формлення: нема зарплату робіт[ників] лікеро-го[рілчаного заводу]. Тому, що [...] товару. Че[рез] [...] на підвищен[ня] [...]мають горілку. Що стосується [гор]ілки, то тут [...]. Що стосуєть[ся] підвищення [...]

[...] зателефонувати у [Ки]ївського міськ[...] більше, що [...]одного дня бачив [гас]трономах одні й [...] «Зоряні» [...] крб. 05 коп. і [...] Дізнався: ще [...] минулого року [пос]танова Ради Мі[ністрів] за № 1134, [...] вільні ціни на ці[...] народного [...] Які саме? Це [...] непросто. Як [...] вільні ціни? [...] й іншими пи[...]таннями мене послали до начальника відділу продовольства Управління цін Міністерства економіки Анатолія Олександровича Погрібного. Останній повідомив, що концепція переходу до вільних цін ще не розроблена і достеменно відомо лише одне: напрями формування цінової політики затверджуватиме Верховна Рада. І запропонував прийти до нього і висвітлити ці питання, за які преса сильно критикує, не розібравшись у тому, хто винен.

Що стосується того, де зникає горілка і чи не очікується на неї підвищення цін, Анатолій Олександрович повідомив: про підвищення цін поки що не може бути мови. Що стосується самої горілки — заявив: нема пляшок, тому її, рідної, мало виробляють.

— Хто вам таке сказав?! — здивувався директор Київського лікеро-горілчаного заводу Анатолій Опанасович Шеремет,— горілку відправляємо «з коліс». І виробляємо її не те що менше — більше, аніж у застійні часи. Я директорую ще з тієї епохи, так-от: якщо у 1982—1983 роках ми щомісяця випускали 120—130, максимум 135 тисяч декалітрів горілки, то у жовтні цього року виробили і вивезли 150 тисяч декалітрів. Пляшок і справді не вистачало, але нам постачають пивні — і ми все розливаємо. Машини везуть товар прямо у магазини...

Вільні ціни — добре. Але... Якщо заводи будуть встановлювати їх самі (оптові). Якщо оптовий покупець платитиме за товар власні гроші і не буде зацікавлений у тому, щоб товар лежав місяцями — гроші дають прибуток лише тоді, коли їх швидко повернути і швидко знову пустити в оборот. Коли, притримавши товар, можна залишитися з носом, бо обійдуть конкуренти і перехоплять ринок. І коли не буде абсурдної ситуації, за якої держава платить державі (заводу — торгівля), а прибуток отримують працівники торгівлі. Їм начхати, навіть якщо ота горілка скисне. Головне — взяти законну додаткову вартість, продавши товар з-під поли...

А кричати про те, що в торгівлі — злодії, не варто: наша система сама штовхає їі на це. Змінімо систему — питимемо горілку. Якщо схочемо...

Костянтин ПАРИЩКУРА.

Анонс

ЯКЕ Ж ВОНО — УКРАЇНСЬКЕ КІНО?

А сьогодні, чи точніше — завтра, у Києві відкривається перший Всеукраїнський кінофестиваль, присвячений пам'яті Івана Миколайчука. На екранах столичних кінотеатрів ми побачимо кращі фільми, створені українськими митцями протягом останніх років як у нашій республіці, так і за її межами.

І, звісно, сподіваємося на відкриття нових імен в українському кіно, які прийдуть з тими болями й надіями, якими живе сьогодні народ України, зі своїм виразним мистецьким почерком. Отож поруч з багатьма іншими нагородами кінофестивалю чекає свого володаря і приз газети «Голос України» — **за плідні пошуки сучасної мистецької стилістики в українському кіно.** І, певна річ, після підведення підсумків фестивалю ми зможемо більш конкретно відповісти на болісне запитання: яке ж воно, сьогоднішнє українське кіно?

Коротко

ТА ВЖЕ Ж ПРИЙШЛИ!

«Мы придем к победе коммунистического труда!» — продовжує твердити капітально виконане гасло у приміщенні рівненської ПМК-243. А для чого, запитується, переконувати людей, коли і так кожен бачить, що вже прийшли. Вся інша наочна агітація і документація у ПМК така, наче це десь у Тамбовській області, наче й не було Закону про державну мову. І це в Рівному — не окремий острівець.

Сергій МЕЛЬНИЧУК.
Рівне.

ЛЮБЛЮ ХУСЕЙНА

Як повідомила міська газета «Эхо» з посиланням на американський журнал «Конді біар», серед 18 коханок із різних країн світу іракського президента Саддама Хусейна була і житомирянка, яка нині роз'їжджає на своєму автомобілі вулицями міста над Тетеревом.

Володимир ЛИЗА.
Житомир.

БУДЕ ПЕРЕКУР!

Гірники шахти імені Абакумова поставили ультиматум міськраді: якщо протягом декади не вирішиться питання справедливого розподілу тютюну, то шахтарі самі візьмуться і за розподіл, і за спекулянтів.

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецьк.

НА ВОЛАХ У ПОЛТАВУ

...і не колись, а недавно, з'їздили В. Агатій та В. Гончар з села Ржавинці Заставнівського району. Вони доглядають колгоспних волів. А до Полтави їх запросили на кінозйомки. Перед цим воли знімалися у Львові, у фільмі «Козаки йдуть».

Юхим ГУСАР.
Чернівці.

ФІНАНСИСТИ — ВІЙСЬКОВИМ

Івано - Франківський Промбудбанк вирішив зробити свій внесок у становлення Збройних Сил України. Фінансисти виділяють з будинку, що споруджується за їхні кошти в Івано-Франківську, дві квартири для сімей військовослужбовців Української Національної гвардії.

Василь САМАРІВ.

[Кал]ейдоскоп

[...]ЩИНІ [...]А

[...]раїнський Схід [...] запитання жур[...] [...]дат філософсь[...] педінсти[...]уганського об[...] [...]жень [ЛОЦІСУ]

[...]чення погіршу[...] після успішно[...] референдуму. [...]ться до ство[...] Збройних Сил [...] батьківщині [...]тра оборони [...]

[...]питаних — за [...]гічну оборону [...] в Україні сво[...] гвардії. 36% [...] Радянську Ар[...]конані, що Ук[...] самостійно [...] питання сво[...]

[...]про мовні про[...]

[...] занепокоєння [...]ектива україн[...]ості. За одну [...]ржавну мову [...]16% опитаних. [...]ську та росій[...]33% вважають, [...]итання повин[...] за регіональ[...]. Проти ідеї [...] взагалі — [...]дь-які поспішні [...] питання [...]икати незадо[...]

[...] рейтинг полі[...] про що він [...]вашу думку?

[...]лярніший в об[...]чук. 30% рес[...]цінили його ді[...]довільно», 31% [...]19% — «задо[...] — «незадо[...] не визначили[...] посідає Б. [...] — М. Горба[...] на четвер[...] 8% опитаних [...] оцінкою «від[...] — «добре», [...]довільно», 11 % [...]». [...]ться популяр[...] ортодокси [...]ишної компар[...] С. Гуренка [...]«п'ять» лише [...] а на «дві[...] Б. Олійника [...] 9%. Люди [...] демократич[...] закликають [...]ції, а до гуманi[...]люційного роз[...]ція на Луган[...]

«ДРУЖБА НАРО[ДІВ]...»

Вибори Президента

Кілька днів перебував у Криму кандидат у Президенти України, державний міністр, міністр сільського господарства республіки Олександр Ткаченко. Він зустрівся з механізаторами, садоводами, виноградарями і тваринниками колгоспів «Шлях Леніна» Сімферопольського, «Росія» і агрофірми колгосп «Дружба народів» Красногвардійського районів.

До речі, всі ці господарства — передові. Одна тільки «Дружба народів» цього року одержала 70 мільйонів карбованців прибутку. І Олександр Миколайович загострив о[...] проблемі [...] колгоспам[...] цяв: якщо[...] зидентом, [...] і радгосп[...] — вони [...] сільгосппр[...] консерви, [...] сії, Литв[...] реччині. [...] буде ви[...] правда, я[...] сом, моло[...] продукції [...] півострова[...]

Кандида[т] вважає, [...] стема госп[...]

КАНДИДАТУ — [...]

Вчора відбулося засідання розширеної колегії Міністерства внутрішніх справ України, в якому взяли участь начальники районних і міських відділів внутрішніх справ, керівники обласних управлінь цього відомства, працівники установ по виконанню покарань, представники парламенту, міністерств правоохоронної системи.

Зазначу для нетерплячих: помилилися деякі малопоінформовані наші читачі, які вважали, що колегія вдасться до якихось оргвисновків з приводу дій республіканського МВС в[...] пневого п[...] про це бу[...]

У цілом[у] [...] рішних сп[...] і начальн[...] підлеглі [...] лися на [...] органів в[...] змінення[...] питання [...] сказав у [...] Голова [...] Л. Кравч[ук] [...] зустрічей [...] що злочи[...] люди боя[...] виходити [...]

Передплата-92

НА СНІДАНОК — [...]

Минулої суботи о восьмій ранку я підій[шов] до газетного кіоску № 13 у центрі Луцька. [...] ред свіжих газет — обласна «Радянська [...] лінь» і московська «Правда».

— А «Голос України»?
— Немає...
— Коли буде?
— Коли завезуть, тоді й буде.

У кіосках № 3, 10 та 14 відповіли тим [...] «Голосу» нема, беріть свіжу «Правду»! Я пі[...] на базу міського агентства «Союздрук». Бу[...] вже десята година. Пояснили, що хвилин п[...] надцять тому для роздрібної торгівлі в Луц[...] завезли 600 примірників «Голосу України». [...]
— А коли на базу завозять «Правду»?
— О сьомій ранку.

Реклама

ГОЛОС України

мія і влада

ОВКУ...»

ерства оборони
ві до спільної
немає ас ні-
відност буду-
ві шанобливос-
зуміння. Скажу
е знайшли фор-
я з міністерст-
республіки. По-
ні про час про-
их з , нав-
ли ції. До-
озрахунки щодо
а також нашої
матеріального
Попросили кош-
тального будів-
тавили питання
ьчого забезпе-
наші відносини
омально, ми роз-
о надалі вони
муться і розви-

УКРІНФОРМ.

БОБОРИКІНА.

Д»

біржі А. Сухо-
не розчарова-
е перша репети-
иком ринковим
— каже він.

атолій САУХ.

ти їх самі (опто-
товий покупець
а товар власні
уде заскладений
товар лежав мі-
роші дають при-
годі, коли їх
рнути і швидко
в оборот. Ко-
вши товар, мож-
я з носом, бо
кументи і пере-
. І коли не бу-
ситуації, за якої
ити держава (за-
івля), а прибут-
ь начхати, навіть
ілка скисне. Го-
ти законну до-
ість, продавши
оли.

про те, що в
ходії, не варто:
а сама штовхає
ниму систему —
ілку. Якщо схо-

Костянтин
АВИЦКУРА.

Анонс

ЯКЕ Ж ВОНО — УКРАЇНСЬКЕ КІНО?

А сьогодні, чи точніше — завтра, у Києві відкривається перший Всеукраїнський кінофестиваль, присвячений пам'яті Івана Миколайчука. На екранах столичних кінотеатрів ми побачимо кращі фільми, створені українськими митцями протягом останніх років як у нашій республіці, так і за її межами.

І, звісно, сподіваємося на відкриття нових імен в українському кіно, які прийдуть з тими болями й надіями, якими живе сьогодні народ України, зі своїм виразним мистецьким почерком. Отож поруч з багатьма іншими нагородами кінофестивалю чекає свого володаря і **приз газети «Голос України» — за плідні пошуки сучасної мистецької стилістики в українському кіно**. І, певна річ, після підведення підсумків фестивалю ми зможемо більш конкретно відповісти на болісне запитання: яке ж воно, сьогоднішнє українське кіно?

Коротко

ТА ВЖЕ Ж ПРИЙШЛИ!

«Мы придем к победе коммунистического труда!» — продовжує твердити капітально виконане гасло у приміщенні рівненської ПМК-243. А для чого, запитується, переконувати людей, коли і так кожен бачить, що вже прийшли. Вся інша наочна агітація і документація у ПМК така, наче це десь у Тамбовській області, наче й не було Закону про державну мову. І це в Рівному — не окремий острівець.

Сергій МЕЛЬНИЧУК.
Рівне.

ЛЮБЛЮ ХУСЕЙНА

Як повідомила міська газета «Эхо» з посиланням на американський журнал «Конді біар», серед 18 коханок із різних країн світу іракського президента Саддама Хусейна була і житомирянка, яка нині роз'їжджає на своєму автомобілі вулицями міста над Тетеревом.

Володимир ЛИЗА.
Житомир.

БУДЕ ПЕРЕКУР!

Гірники шахти імені Абакумова поставили ультиматум міськраді: якщо протягом декади не вирішиться питання справедливого розподілу тютюну, то шахтарі самі візьмуться і за розподіл, і за спекулянтів.

Юрій ДОЦЕНКО.
Донецьк.

НА ВОЛАХ У ПОЛТАВУ

...і не колись, а недавно, з'їздили В. Агатій та В. Гончар з села Ржавинці Заставнівського району. Вони доглядають колгоспних волів. А до Полтави їх запросили на кінозйомки. Перед цим вони знімалися у Львові, у фільмі «Козаки йдуть».

Юхим ГУСАР.
Чернівці.

ФІНАНСИСТИ — ВІЙСЬКОВИМ

Івано - Франківський Промбудбанк вирішив зробити свій внесок у становлення Збройних Сил України. Фінансисти виділять з будинку, що споруджується за їхні кошти в Івано-Франківську, дві квартири для сімей військовослужбовців Української Національної гвардії.

Василь САМАРІВ.

«ДРУЖБА НАРОДІВ» ДАЄ ПРИБУТКИ

Вибори Президента

Кілька днів перебував у Криму кандидат у Президенти України, державний міністр, міністр сільського господарства республіки Олександр Ткаченко. Він зустрівся з механізаторами, садоводами, виноградарями і тваринниками колгоспів «Шлях Леніна» Сімферопольського, «Росія» і агрофірми колгоспу «Дружба народів» Красногвардійського районів.

До речі, всі ці господарства — передові. Одна тільки «Дружба народів» цього року одержала 70 мільйонів карбованців прибутку. І Олександр Миколайович загострив особливу увагу на проблемі збуту виробленої колгоспами продукції. Побоїця: якщо його оберуть Президентом, то дасть колгоспам і радгоспам «зелене світло» — вони зможуть продавати сільгосппродукцію а також консерви, де захочуть: у Росії, Литві, Франції чи Туреччині. Тобто, там, де їм буде вигідно. Не сказав, правда, як забезпечити м'ясом, молоком іншими видами продукції місцеве населення півострова.

Кандидат у Президенти вважає, що колективна система господарювання на селі себе не вичерпала, їй належить майбутнє. Що ж до фермерських господарств, то їх, на думку Ткаченка, варто створювати, але під опікою місцевих колгоспів та радгоспів.

Є у Олександра Миколайовича і свої думки, як далі будувати державність України. Суверенітет республіки, зауважив Олександр Миколайович, зовсім не виключає підписання Союзного договору. Ткаченко переконаний, що з біди, в яку потрапили колишні республіки, треба вибиратись всім разом. І тут нам подає добрий приклад Росія.

Олександр ПІЛАТ.
Сімферополь.

КАНДИДАТУ — «ЗЕЛЕНЕ СВІТЛО»

Вчора відбулося засідання розширеної колегії Міністерства внутрішніх справ України, в якому взяли участь начальники районних і міських відділів внутрішніх справ, керівники обласних управлінь цього відомства, працівники установ по виконанню покарань, представники парламенту, міністерств правоохоронної системи.

Зазначу для нетерплячих: помилилися деякі малопоінформовані наші читачі, які вважали, що колегія вдасться до якихось оргвисновків з приводу дій республіканського МВС в незабутні дні серпневого путчу. Хоч і мова про це була.

У цілому ж і міністр внутрішніх справ А. Василишин, і начальники служб, і їхні підлеглі з областей зупинилися на стані і завданнях органів внутрішніх справ по зміцненню законності. Адже питання назріло давно. Як сказав у виступі на колегії Голова Верховної Ради Л. Кравчук, люди під час зустрічей уже скаржаться, що злочинність зросла, що люди бояться в темний час виходити на вулиці.

Було піднято на засіданні й питання створення профспілки працівників МВС.

Учасники конференції мали можливість ознайомитися з експериментальними зразками нового форменого міліцейського одягу, відвідати виставку спеціальної техніки, розробленої науковцями, і навіть замовити її. Голова Верховної Ради України отримав од учасників засідання «зелене світло» на шляху у Президенти.

Анатолій БЕНЬ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Передплата-92

НА СНІДАНОК—ТІЛЬКИ «ПРАВДА»

Минулої суботи о восьмій ранку я підійшов до газетного кіоска № 13 у центрі Луцька. Серед свіжих газет — обласна «Радянська Волинь» і московська «Правда».

— А «Голос України»?

— Немає...

— Коли буде?

— Коли завезуть, тоді й буде.

У кіосках № 3, 10 та 14 відповіли тим же: «Голосу» нема, беріть свіжу «Правду»! Я пішов на базу міського агентства «Союздрук». Була вже десята година. Пояснили, що хвилин п'ятнадцять тому для роздрібної торгівлі в Луцьку завезли 600 примірників «Голосу України».

— А коли на базу завозять «Правду»?

— О сьомій ранку.

Диспетчер цеху перевезення пошти Луцького поштамту В. Лебедь пояснила, що «Правда» доставляється зі Львова до Луцька о 5.30 поїздом «Чернівці — Мінськ», а «Голос України» везуть машиною, що приходить близько 9-ї ранку.

Звісно, треба, щоб на Волині читали і «Правду». Але чому б «Голос України» не підвозити тим же поїздом?

Богдан БЕРЕКЕТА,
власний кореспондент «Голосу України».
Луцьк.

Реклама

Навколомистецькі новини

НЕ СХОДЯЧИ ЗІ СЦЕНИ

Наше сценічне мистецтво настільки піддалося впливам часу, що стало модно робити вистави без антракту, аби глядач не нарікав на марно витрачені півгодини.

А ось Львівський театр імені Заньковецької вчинив зовсім інакше: тут готується сценічна трилогія «Мазепа» за Б. Лепким. Три вистави: «Мотря», «Не вбивай» і «Батурин» стануть театральним першопрочитанням відомого твору. Автор інсценізації Б. Антків, художник М. Кипріян, композитор В. Камінський та головний режисер театру Ф. Стригун наважились на це. Прем'єра «Мотрі» вже відбулася. У головній ролі — молода актриса Ірина Шумейко, у ролі Мазепи — Ф. Стригун, Кочубея грає І. Бернацький, Кочубеїху — Т. Литвиненко.

Майя ГАРБУЗЮК.
Львів.

Кримінальна хроніка

ХТО ОХОРОНЯЄ, ТОЙ І ТЯГНЕ

Нарешті вдалося затримати велику групу, яка займалася грабунками квартир, магазинів, складів, ферм і залишалася безкарною. Учасниками цих вміло спланованих акцій виявилися працівники воєнізованої охорони мосту Каховського магістрального каналу. Очолював банду сам начальник охорони. Знайдено 12 схованок майна, 746 різних речей.

Тихомир БРАЖЕНКО.
Херсонська область.

УТОЧНЮЄМО

В № 214 газети «Голос України» за 2 листопада 1991 року була надрукована замітка під заголовком «Причорномор'я — не Новоросія», в якій з вини інформагентства «Республіка» (УНІАР) з'явилась інформація, яка не відповідає дійсності. А саме той факт, що делегація Миколаївської області не підписала спільну заяву наради керівників і голів комісій облрад південних областей України. Насправді миколаївська делегація підписала цю заяву. Редакція приносить читачам свої вибачення.

ПОГОДА

7 та 8 листопада на Україні очікується тепла погода, часом невеликі дощі, тумани. Вітер переважатиме південний, 5—10 метрів за секунду, 8 листопада у західних областях пориви 15—20 метрів за секунду. Температура повітря вдень 4—10 тепла, на півдні республіки 10—15 градусів тепла. Вночі 2—8 тепла, у центральних та північних областях місцями при проясненнях до 2 градусів морозу.

По Києву та області вдень, 7 листопада, часом невеликий дощ, туман. Вітер південний, 5—10 метрів за секунду. Температура 4—9 градусів тепла.

Черговий по випуску новин Віталій ЖЕЖЕРА. Тел. 441-86-20

ПРОФЕСІОНАЛЬНІ РЕДАКЦІЙНО-ВИДАВНИЧІ СИСТЕМИ

СОВЕТСКО-АВСТРИЙСКОЕ ПРЕДПРИЯТИЕ

Афіші, візитні картки, листівки, етикетки, поштові марки, фірмові бланки, рекламні проспекти, прес-релізи, плакати, брошури, книги, газети, журнали — всі види друкованої продукції можуть — а сьогодні вже можна сказати: повинні — випускатися з допомогою автоматизованих видавничих систем. Ми пропонуємо вам переконатися в перевагах цього підходу. Всього тільки два роки тому радянсько-австралійське підприємство «ІНТЕРМІКРО» виступило ініціатором комп'ютеризації радянської поліграфії. А сьогодні вже десятки електронних редакційно-видавничих комплексів «ІНТЕРМІКРО» надійно працюють у містах країни і є кращим гарантом бездоганної репутації нашого підприємства.

Новій пресі — революційну технологію!

Робоче місце для введення тексту легко засвоюється персоналом.

Зручна клавіатура зі стандартним для російських друкарських машинок розміщенням клавіш, монохромний або кольоровий монітор типу EGA, русифікований матричний принтер з налагодженням автоподачі паперового аркуша для одержання коректурних відбитків, об'єднані персональним комп'ютером у сполученням з IBM PCXT, дають можливість організувати нелегку працю оператора-тайписта відповідно до останніх рекомендацій ергономічної науки і водночас у кілька разів підвищать ефективність праці.

Але це тільки передумови, які могли б і не проявитися повною мірою, якби...

Якби не душа системи — найсильніший і найпопулярніший у світі текстовий процесор Microsoft Word.

І ще одна неабияка обставина, можливо, варта вашої уваги: концертна клавішна механіка в сполученні з можливістю будь-якої швидкості набору тексту без переповнення буфера гарантують не тільки високу продуктивність, а й цілковиту тишу, якої часом так не вистачає в приміщеннях, де працюють ваші друкарки.

Одне таке робоче місце заміняє друкарське бюро середніх розмірів.

Робоче місце для верстки — не тільки професіонал оцінить усі його переваги, а й новачок відзначить деякі з них.

Потужний програмно-технічний комплекс для верстки звільняє видавничий процес від рутини, перетворюючи його в заняття творче й захоплююче. Віднині вам не доведеться турбуватися про те, якими засобами і за який строк можна створити задуманий вами макет.

Роботу комплексу верстального оснащення координує універсальний персональний комп'ютер типу IBM PCAT/386.

Як програмне забезпечення ми пропонуємо редакційно-видавничий пакет XEROX VENTURA PUBLISHER *з функціональним розширенням.*

...Замініть застарілу технологію — і ви знову енергійні і впевнені у собі!

Готуючи повну верстку полос чи розворотів, що мають текст, штрихові чи напівтонові ілюстрації, різні елементи оформлення, ви маєте у своєму розпорядженні багато автоматизованих функцій.

Ви можете поєднувати в межах одного видання і навіть однієї полоси будь-які кеглі від 0,5 до 254 з кроком 0,5 будь-яких гарнітур, що входять у бібліотеку шрифтів, чи то шрифт, заснований на російському, англійському чи якомусь іншому алфавіті.

Максимальний обсяг видання — 128 розділів по 300 сторінок у кожному.

Зверстана полоса зберігається як програма на мові Post Script *— фактичному стандарті провідних фірм, що випускають друкарську і видавничу техніку. Мова* Post Script *у професіональній видавничій системі забезпечує бездоганну якість відображення, гарантує високий рівень автоматизації верстки і є запорукою того, що новини, які виникають на стрімко змінюваному ринку поліграфічного оснащення, легко можуть бути введені до складу вашого електронного видавництва.*

Робоче місце художника-ілюстратора перетворить здібного художника у видатного.

Всього два невеликі пристрої — кольоровий сканер і кольоровий лазерний принтер. Плюс комп'ютер IBM PCAT — ось все, що має бути у вас під рукою для створення художніх образів небаченої сили!

Варто тільки ввімкнути електроживлення — і ви переміститесь у прекрасний і неповторний світ вільної творчості.

Робоче місце художника-ілюстратора — це чудовий діалоговий сервіс, висока швидкість малювання і бездоганна якість графіки.

Готові ілюстровані матеріали по локальній мережі можуть передаватися на верстку чи безпосередньо у фотонабір. І, звичайно ж, можуть бути віддруковані на папері з допомогою кольорового принтера, що входить у систему.

Кольороподіл і фотонабір — фотоформи, які задовольняють вимоги будь-якої друкарні світу.

Наша система кольороподілу REPROTON *працює на комп'ютерах типу IBM PCAT і дозволяє одержувати повні кольороподільні полоси, що мають штрихову і напівтонову графіку. Застосування системи* REPROTON *повністю вилучає монтаж полос та інші фототехнічні операції.*

Фотонабірний автомат Birmy Setter *входить у комплект поставки наших редакційно-видавничих комплектів, оскільки за своїми характеристиками він значно перевищує аналогічні пристрої інших фірм.* Post Script *— описання полоси обробляється його растровим графічним процесором із швидкістю 10 мільйонів операцій на секунду — в 3—5 разів швидше, ніж у конкурентів! Стандартний обсяг вінчестерського диску доведений до 370 Мбайт, що дозволяє експонувати світочутливий матеріал шириною 300, 355 або 400 міліметрів за один прийом, тобто без втрати точності набору навіть при вирішенні 4000 точок на дюйм.*

Представництво «Інтермікро»: Москва, 107066, вул. Нижня Красносельська, 39.
Телекс 411035 FOTON SU.
Телефакс (095) 267-34-00 і 200-22-38.
Телефон (095) 261-04-47.
Телетайп 207963 ДЖОГЕР.
Українське представництво: 252013, Київ, вул. Будіндустрії, 5.
Телефон (044) 296-17-81.

Шевченко — знову в Києві

Наші читачі, мабуть, пам'ятають ту, майже детективну, історію, коли хокеїст київського «Сокола» Олександр Годинюк таємно відправився до канадійського клубу «Торонто Мейпл Лівз». А дістатися берегів Канади йому допоміг... колишній киянин, а нині громадянин цієї країни, 26-річний бізнесмен Віталій Шевченко. Чого гріха таїти, ми тоді випустили не одне критичне слово на його адресу. І от Шевченко — знову в столиці України. Він...— гість нашої редакції. І перше ж запитання до нього.

— Що ж насправді сталося тоді з Годинюком?

— Перш ніж повернутися до тих часів, поділюся такою інформацією: Сашко нещодавно почав виступати в основній команді «Торонто Мейпл Лівз». А в матчі проти «Вінніпег Джетс» Годинюк закинув свою першу шайбу в НХЛ...

Щодо тієї історії, то більшість журналістів, і ви в тому числі, користувалися виключно однобокою інформацією, яка надавалася клубом «Сокіл». Утім, мабуть, немає рації ворушити минуле. Скажу лише одне, про наміри Годинюка (ті, кому треба) в Києві знали добре. Конфлікт, наскільки мені відомо, виник на тлі взаємної неприязні. Далі моєму клієнтові залишатися в київському клубі було просто неможливо. До речі, «Сокіл» отримав хорошу компенсацію з Торонто за нього.

— Віталію, як мені відомо, то й справою Христича довелося займатися саме вам?

— Так. Все завершилося підписанням у Києві контракту — між представниками «Сокола» і президентом клубу «Вашингтон Кепітелз» Джеком Батоном. Довелося допомагати Христичеві, якому спершу запропонували п'ятирічний контракт. Був би Дмитро один, то неодмінно потрапив би до пастки. До речі, так сталося з Федоровим та Могильним. На них дуже вплинула сума — мільйон доларів. Але то марево. Я ж заявив керівникам «Вашингтона», що немає рації укладати угоду на такий тривалий строк. Христич — дуже перспективний гравець, а п'ять років — то кабала для нього. Одне слово, добився, щоб термін змінили на два плюс один. Зі мною погодилися, але пан Батон сказав, що Дмитрові платитимуть на рік 110 тисяч. Відповів йому, що в такому разі нехай киянин пограє ще в «Соколі», поспішати йому нікуди. А покупці знайдуться. Коли ж вам приспічить, то розмова буде вже іншою. Зійшлися на 165 тисячах. Після двох сезонів контракт неодмінно підніметься. Гадаю, що наступного серпня ми вже говоритимемо про півмільйона, мільйон. Час покаже.

А Христич поступово стає одним з найпомітніших у НХЛ. Він результативний, корисний. Нещодавно розмовляв з дружиною по телефону і дізнався від неї, що «Вашингтон» грав з «Ванкувером» і програвав 0:3. За дев'ять секунд до фінальної сирени Христич «розмочив» рахунок. Чим дуже «розстроїв» воротаря суперників. У голкіперів в НХЛ своя арифметика — «шат-аут», вони прагнуть залишити ворота недоторканними. За це мають великі премії. А от нещодавно «Вашингтон Кепітелз» буквально розгромив чемпіона «Піттсбург Пінгвінз». Дмитро закинув шайбу і зробив три результативні передачі. Чотири очка за гру — відмінний результат! Отже, кияни можуть пишатися своїм земляком.

— Добре, Віталію, а які ваші функції в НХЛ?

— Я — агент професіональних хокеїстів. Людина незалежна. Не треба тільки плутати все це зі скаутами, які займаються виключно селекцією, їздять по різних країнах і відшукують серед юнаків майбутніх зірок. Вони — люди клубу. Діяльність же агента зовсім з іншої опери, значно солідніша. Він займається контрактом певного хокеїста з конкретним клубом. Усі гравці НХЛ, починаючи з Гретцьки Лемьє, Айзермана і закінчуючи маловідомими, мають власних агентів. Хокеїст тільки грає. Рештою справ займається агент. Починав свою діяльність контактами з Крутовим.

— До Києва приїхали, мабуть, не для зустрічі з містом дитинства і юності та родичами?..

— Коли побував тут у липні, то дізнався, що клуб залишив його головний тренер Анатолій Богданов, який переїхав на роботу до Фінляндії. Тому вирішив допомогти землякам-хокеїстам, які опинилися у важкому становищі. За океаном маю власну фірму «Цар інтерпрайз». Тримаю її разом із ще одним колишнім киянином Ігорем Чередниченком. Основна моя діяльність — хокей. Ігор — маклер на біржі, продає акції. Усі наші гроші запускаємо в діло.

Повторюю, моя ідея — допомогти «Соколові» зміцнити крила. Сьогодні клуб без зрілих хокеїстів. П'ятьом гравцям по 17 років. Багато спілкувався з хлопцями. Вони переконані, що треба жити інакше. Порозумілися, гадаю, і з нинішнім головним тренером Олександром Фадєєвим.

Щоправда, про свою готовність придбати клуб ще раніше заявив київський «Інтеркон» (міжнародне науково-виробниче об'єднання, концерн). Познайомився з його представником, нині президентом «Сокола» Євгеном Сігаловим. Відтепер ми — ділові партнери.

— То візьмете під опіку і команду, і школу?..

— Поки тільки колектив майстрів та ШВСМ, а дитяча школа трохи зачекає.

— З чого збираєтесь починати?

— За останній рік до європейських клубів кияни продали цілу групу досвідчених виконавців. Якщо тривало б так і надалі, то вже скоро команда просто розвалилася б. Будемо шукати гравців (чоловік п'ять). Проблем з коштами, зрозуміло, не виникне. Забезпечимо їх квартирами, машинами, хорошою платнею (поки в карбованцях). В перспективі — придбання власного літака. Незабаром купимо нову амуніцію фірми «Купер» або ЦЦМ.

— Ви маєте на увазі хокеїстів з Росії...

— Чому. Не тільки. Можливо, форму «Сокола» вдягнуть й іноземці. Не виключено, що виникне східно-європейська професіональна ліга. Створимо людям необхідні умови. Валюта є. Отже, якісні зміни нам під силу. Нашими справами займається київський юрист-міжнародник. Підготовлені документи зареєструємо в Мінюсті України.

— Відомо, що на Заході гроші на вітер ніхто не кидає...

— Зрозумів. Не секрет, що багато хокеїстів, зокрема, киян, мріють стати справжніми майстрами і спробувати свої сили в НХЛ. Отож допомагатимемо їм здійснити плани. Іншими словами, займатимемося обміном гравців. Плануємо комерційні турне, змагання. Велику увагу приділятимемо рекламі. Переконаний, що незабаром з'являться й солідні спонсори, які бажатимуть пристати до нашої справи. А найбільше мрію, щоб «Сокіл» перемагав усіх у колишньому Союзі.

— І останнє. Кілька слів про себе.

— Як уже згадувалося, я народився в Києві. Тут мешкають мої батьки. Закінчив середню школу № 46, це на Відрадному. Потім був учнем СПТУ № 13. Тепер мешкаю в місті Ванкувері (Канада), маю офіс і в Сан-Франціско (США). Одружений. Нещодавно в нас з дружиною народилася донька. Назвали її Олександрою. Оце, мабуть, і все.

— Що ж, успіхів вам.

— Дякую.

Бесіду вів
Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

На знімку: Віталій Шевченко (ліворуч), гравці «Торонто Мейпл Лівз» — Бред Марш і Олександр Годинюк.

ПОНЕДІЛОК

11 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 Українська камерна музика.
17.25 Документальний фільм «Мікрофон».
17.45 Пісні Г. Канич.
19.00 УТН.
19.30 Спадщина. Пам'ятки Київщини.
20.15 Виступають українські баяністи — лауреати міжнародних конкурсів.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пісенний вернісаж-92.
21.20 Все про кіно.
22.35 Вечірній вісник.
23.05 Естрадний концерт.
23.35 УТН.
23.50 Нічний телезал. Художній телефільм «Вечорниці».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Ранок».
9.05 «Два клени». Мультфільм.
9.40 Народні казки і притчі різних країн.
9.45 Екологічний бумеранг.
10.45 Виступає ансамбль «Орнамент».
11.00 «Міст». Документальний фільм.
11.30 Футбольний огляд.
12.00 ТСН.
12.10 Грає Б. Березовський (фортепіано).
14.10 Блокнот.
14.15 Телемікст.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Це було, було...
15.35 «Картина». Художній телефільм. 1 серія.
16.55 Дитяча година (з уроком французької мови).
17.55 За законами ринку.
18.25 Хокейний турнір «Мільйон на льоду». «Кубок Аліси». Фінал. У перерві — 19.05 ТСН.
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Авторське телебачення.
23.25 ТСН.
23.40 Світло погаслої зірки.
0.25 Естрадний вернісаж.

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

7.00 Діловий ранок.
8.00 Гімнастика.
8.20 Італійська мова.
8.50 У світі тварин (з сурдоперекладом).
9.35 Бесіди про російську культуру.
10.15 Концерт Рязанського російського народного хору.
10.45 «Діва в Торонто». Науково-популярний фільм.
11.00 «Природно, як дихання». Художній фільм. Ю. Гобанов.
11.30 Т. Ін. Ко.
12.00 «Доля Кузьми Покдонова». Документальний фільм.
13.00 «Тривога». Художній телефільм.
14.15 «Федір Достоєвський». Телефільм.
14.45 Концерт Великого симфонічного оркестру Держтелерадіо.
15.30 «Московський дворик». Документальний телефільм.
15.40 Віче*.
17.10 Розповідь про неспокій. Остап Вишня*.
18.25 Б. Лятошинський. «Український квінтет»*.
19.10 Документальний телефільм «Глибокий колодязь». «Укртелефільм»*.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 П'яте колесо.
22.20 Телебіржа інформує*.
22.55 Реклама.
23.00 Вісті.
23.20 Телетеатр Росії. «Гравець» Ф. Достоєвського

4 (ОСВІТНЯ) ПРОГРАМА ЦТ

18.00 Разом з чемпіонами.
18.15 Дитячий музичний клуб.
19.00 Діалог з комп'ютером.
19.30 Розминка для ерудитів.
20.00 Очевидне — неймовірне.
20.45 Вечірня казка.
21.00 Італійська мова.
21 30 Світ грошей Адама Сміта.
22.10 Бесіди про російську культуру.

*** Передачі II програми УТ.**

У програмах телебачення можливі зміни. Стежте за щоденними повідомленнями дикторів телебачення.

ВІВТОРОК

12 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» [погода, гімнастика, мультфільм, «Сніданок нашвидкоруч», «Господарю на замітку»], музика, «Мальовнича Україна»].
8.45 УТН.
9.00 Доброго вам здоров'я. Сучасні можливості нейрохірургії.
9.30 Вас вітають «Зоряни».
10.30 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Джерельце. Телеліцей української мови для малят. Передача 5.
16.55 Вокальні дуети.
17.25 Наука в умовах незалежності. Інтерв'ю академіка К. Ситника.
17.55 Київський сувенір. На III Міжнародному фестивалі бального танцю.
19.00 УТН.
19.30 Студія «1 грудня». Зустріч з кандидатом у Президенти України. В. Б. Гриньовим.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пісенний вернісаж-92.
21.20 Реклама. Оголошення.
21.35 Художній телефільм «Далі польоту стріли». 1 серія. «Укртелефільм».
22.50 Вечірній вісник.
23.10 Співає О. Павловська.
23.30 УТН.
23.45 Нічний телезал. «Пломінь». Клуб української пісні.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Ранок.
9.05 Дитяча година (з урском французької мови).
10.05 КТБ-І і канал Франс Інтернаціональ представляють: художній фільм «Кузина з Бретані» з серії «Поліцейська дільниця».
11 05 Мультфільм.
11.15 «Світло погаслої зірки».
12.00 ТСН.
12.10 Прем'єра документального телефільму «Матір людська».
12.40 Г. Телеман. Концерт
13.40 Біржові новини.
13.55 Блокнот.
14 00 Телемікст.
14.45 Комерційний вісник.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 В гостях у М. Озерова.
15.45 «Картина». Художній телефільм. 2 серія.
17.05 «Кіт у ковпаку». Мультфільм.
17.15 Разом з чемпіонами.
17.30 Дитячий музичний клуб.
18.15 Світ захоплених.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Хвилини поезії.
18.55 Ринг-бенді. Чемпіонат Європи. Жінки.
19.10 Прем'єра документального телефільму «Причастя». Про наслідки чорнобильської аварії.
20.00 КТБ-1 і канал Франс Інтернаціональ представляють: художній фільм «Кузина з Бретані».
21 00 Інформаційна програма.
21.40 Театральні зустрічі.
23.15 ТСН.
23.30 «Простодушна людина з сірими очима». Спогади про С. Прокоф'єва.
0.50 Музичний прогноз.
1.20 Бесіди з єпископом В. Родзянком. Передача 19.

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Французька мова. 1 рік.
8.45 Французька мова. 2 рік.
9.15 «ТелеЕко».
9.45 Авторські програми Ю. Нагібіна. І. Анненський.
10.50 «Картинки по-стародавньому». Мультфільм.
11.00 П'яте колесо.
12.45 «Жайворонки»». Художній телефільм.
14.00 Концерт російського оркестру популярної музики «Майстри Росії».
14.55 Ритмічна гімнастика.
17.00 Камерний російський хор
17.30 «ТелеЕко».
18.00 Клуб мандрівників (з сурдоперекладом).
19.00 Парламентський вісник Росії.
19.15 Київська панорама*.
19.45 Музичний телефільм «Вихиляс». «Укртелефільм»*.
20.00 Вісті.
20 20 Вечірня казка.
20.35 СКВ (Спеціальний комерційний вісник).
20.45 «Монастирське життя L СРСР». Документальний фільм.
21.35 Аплодисменти. На концерті В. Леонтьєва.
22.00 Хорові духовні твори М. Леонтовича*.
22.55 Реклама
23.00 Вісті.
23.20 «Октябрь». Рік незалежності» Презентація журналу «Октябрь».

4 (ОСВІТНЯ) ПРОГРАМА ЦТ

18.00 Дитяча година (з уроком французької мови).
19.00 Нове покоління вибирає. Екологічний бумеранг.
20.00 Освідчення в коханні.
20.15 Школа менеджерів.
20.45 Вечірня казка.
21.00 Французька мова. 1 рік.
21 30 Французька мова. 2 рік.
22.00 Світ захоплених.
22.15 «Душа без штанів». Вистава Тверського театру юного глядача за віршами Саші Чорного.

СЕРЕДА

13 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» [погода, гімнастика, мультфільм, «Школа виживання», «Скарбничка корисних порад», «Парламентський коментар», «Кримінальна хроніка», музика, погода].
8.45 УТН.
9.00 Кращі стрічки студії «Мосфільм». Художній фільм «Операція «И» та інші пригоди Шурика».
10.30 Чемпіонат країни з волейболу. «Азот» [Черкаси] — «Спортсервіс» [Сімферополь].
11.00 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. «До, мі, соль».
16.40 Українська демократична держава: витоки і шляхи історичного розвитку.
17.00 Концерт молодих виконавців.
17.50 Документальний фільм «Ой, на горі калина». «Укркінохроніка».
18.20 Танцює соліст Державного академічного театру опери та балету України імені Т. Г. Шевченка Микола Прядченко.
19.00 УТН.
19.30 Прем'єра документального телефільму «Симиренки». «Укртелефільм».
20.15 Пісенний вернісаж-92.
20.35 Реклама.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.15 С. Рахманінов. Перший концерт для фортепіано з оркестром.
21.45 Художній телефільм «Далі польоту стріли». 2 серія.
23.05 Вечірній вісник.
23.35 Пісенне намисто.
23.50 УТН.
0.05 Нічний телезал. Відеофільм-вистава «Мина Мазайло». 1 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Ранок.
9.05 Разом з чемпіонами.
9.20 Дитячий музичний клуб.
10.05 Прем'єра художнього телефільму «Із житія Остапа Вишні».
11.25 Мультфільми.
12.00 ТСН.
12.10 Концерт артистів балету
12.35 Прем'єра документального фільму «Батьківщина. Ми повернулись».
14.15 Біржовий пілот.
14.25 Блокнот.
14.30 Телебіржа.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.10 Сьогодні і тоді...
15 40 «Картина». 3 серія.
17.00 Дитяча година
18.00 Тбілісі. Жовтень-91.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Планета.
19.20 Мультфільм.
19.40 Прем'єра художнього телефільму «Із житія Остапа Вишні».
21 00 Інформаційна програма.
21.40 Футбол. Збірна Кіпру — збірна СРСР.
23.20 ТСН.
23.35 Старовинні романси
0.35 Бесіди з єпископом В. Родзянком. Передача 20.
1.00 Прем'єра документального телефільму «Йоганн-Себастьян Бах. Етапи його життя». Фільм 1.
2.00 Біатлон.

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Німецька мова. 1 рік.
8.45 Німецька мова. 2 рік.
9 15 Ключ до світового ринку.
9.45 «Театр польових квітів».
10.35 В. Бєляєва. Вокальний цикл
11.00 Без ретуші.
12.00 Документальний фільм.
12.10 Свята Русь-земля.
13.00 «Стратегія ризику». Художній телефільм. 1 серія.
14.05 Прем'єра документального телефільму «Місія «Золотий вік». Фільм 1.
14.40 Концерт
17.00 Концерт тріо «Бозар» (США).
17.30 Світ, в якому ми живемо. Фільми режисера В. Гладишева.
18.10 Київська панорама*.
18.40 Кримінальні вісті.
19.00 Баскетбол. Чемпіонат Європи. СРСР — Англія. Чоловіки. У перерві — 19.40 Вісті.
20.40 Вечірня казка.
20.55 Виступають джазові колективи України*.
22.20 Чемпіонати країни з волейболу. «Торпедо» [Одеса] — «Локомотив» [Харків]*.
23.00 Вісті.
23.20 Програма Ф. Донахью. Колишні боксери-професіонали.

4 (ОСВІТНЯ) ПРОГРАМА ЦТ

18.00 ...До шістнадцяти і старші.
18.45 «Геть огіркового короля». Телевистава.
20.10 Ділова жінка.
20.45 Вечірня казка
21.00 Німецька мова. 1, 2 рік.
22.00 Під знаком «Пі».
23.00 Світ захоплених.
23.15 Під знаком «Пі».

ЧЕТВЕР

14 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» [погода, гімнастика, мультфільм, спортогляд, поради лікаря, «Дотик до душі», «Брати наші менші»., анонс кінопрем'єри, концерт].
8.45 УТН.
9.00 Художній фільм «Циганка Аза».
10.30 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Республіканська фізико-математична школа. Як розв'язувати контрольні задачі з математики.
16.40 Народні таланти. Ансамбль танцю «Славутич» міста Запоріжжя.
17.10 Говоримо українською. Море.
17.30 Звучить старовинний романс.
18.10 Прем'єра студії «Укркінохроніка». Документальні фільми «Час вибору», «Президент США у Києві».
18.40 Й. Штраус. Симфонічна поема «Дон Жуан».
19.00 УТН.
19.30 Студія «1 грудня». Зустріч з кандидатом у Президенти України Л. М. Кравчуком.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Пісенний вернісаж-92.
21.20 Реклама.
21.35 Художній телефільм «Закон». «Укртелефільм».
23.00 УТН.
23.15 Світ поезії. Іван Білий.
23.40 Нічний телезал. Відеофільм-вистава «Мина Мазайло». 2 серія.

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Ранок.
9.00 Дитяча година.
10.00 КТБ-1. і канал Франс Інтернаціональ представляють художній фільм «Тартевен зник», із серії «Поліцейська дільниця».
11.00 Манера Азбука спілкування.
11.45 За зведеннями МВС.
12.00 ТСН.
12.10 Мультфільм.
12.20 Футбол. Відбірковий матч чемпіонату Європи. Збірна Кіпру — збірна СРСР. 2 тайм.
13.45 Бридж. Телебіржа.
14.15 Телемікст.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 «Осінь життя...».
15.30 «Філіпп Траум». Художній телефільм. 1 серія.
16.35 Кубанське весілля.
17.10 Світ захоплених.
17.25 Мультфільм.
17.45 За зведеннями МВС.
18.00 Пряма розмова.
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 ...До шістнадцяти і старші.
19.30 Прем'єра інформаційно-публіцистичного телефільму «Разом — у майбутнє»
20.00 КТБ-1 і канал Франс Інтернаціональ представляють: художній фільм «Тартевен зник».
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Кіносерпантин.
23.10 ТСН.
23.25 «Служенье муз не терпит суеты».
0.25 Пам'яті І. Талькова.
1.10 «Весілля старшого брата». Художній телефільм.

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Іспанська мова. 1 рік.
8.45 Іспанська мова. 2 рік.
9.15 Здоров'я (з сурдоперекладом).
9.45 «Петербурзькі сновидіння». Ф. Достоєвський.
10.30 Мультфільми.
11.00 «Дупель». Розважальна програма.
11.45 Дім на Чистих Прудах.
13.10 «Стратегія ризику». Художній телефільм. 2 серія.
14.25 Прем'єра документального телефільму «Місія «Золотий вік». Фільм 2.
14.55 Д. Скарлатті. П'ять сонат.
15.15 Розминка для ерудитів.
17.30 Здоров'я (з сурдоперекладом).
18.00 Контакт-форум.
18.30 Селянське питання.
19.00 Парламентський вісник Росії.
19.15 **Київська панорама*.**
19.45 **Фільм-концерт «Гра»*.**
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 П'яте колесо.
22.25 **Чемпіонат країни з волейболу. «Азот» [Черкаси] — «Торпедо» [Одеса]*.**
23.00 Вісті.
23.20 Коли засвічуються зірки.

4 (ОСВІТНЯ) ПРОГРАМА ЦТ

18.00 Поспішайте врятувати планету
19.00 Авторські програми Т. Шах-Азізової. А. Чехов «Чайка».
19.45 Клуб мандрівників.
20.45 Вечірня казка.
21.00 Іспанська мова. 1 рік.
21.30 Іспанська мова. 2 рік.
22.00 Світ захоплених
22.15 Підприємництво і традиції.
22.30 О. Пушкін. «Пікова дама».

П'ЯТНИЦЯ

15 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Відеоблок «Ранкова мозаїка» [погода, гімнастика, мультфільм, «Цікава новина», музика, «Разом одна сім'я»].
8.45 УТН.
9.00 Художній телефільм «Далі польоту стріли». 1 і 2 серії.
11.40 Шкільний екран. 6 клас. Музика. Музика і література.
12.10 УТН.
16.00 УТН.
16.10 Для дітей. Веселка.
16.40 Концерт фортепіанної музики.
17.35 Одвічні наші обереги. Документальний фільм «Від яйця». «Укркінохроніка».
17.55 Музичний фільм «День циркового артиста».
19.00 УТН.
19.30 Дзвони Чорнобиля. «Коростень — місто радіаційне».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Документальний фільм «Нечуй».
21.10 Виступають колективи художньої самодіяльності Полтавщини.
21.40 Віче.
23.10 «Та пісня мила, та пісня люба...». Співає Володимир Коваль.
23.30 УТН.
23.45 Нічний телезал. Художній фільм «Хибне коло».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 Ранок
9.05 ...До шістнадцяти і старші.
9.50 «Викрадачі барв». Мультфільм.
10.10 Прем'єра короткометражного художнього телефільму «Сім'я».
10.35 Грає московське тріо.
11.00 «Служенье муз не терпит суеты».
12.00 ТСН.
12.10 «Намисто східних легенд».
12.45 «Дверцята, відчиніться».
13.55 Блокнот.
14.00 Партнер.
14.30 Біржові новини.
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 «Філіпп Траум». Художній телефільм. 2 серія.
16.20 Грає Державний камерний оркестр «Віртуози Москви».
16.50 Фільм — дітям. «Зустрічі на Медео». Художній телефільм.
18.00 «Україна йде до виборів Президента».
18.30 ТСН. Міжнародний випуск.
18.45 Хвилини поезії.
18.50 Людина і закон.
19.35 Прем'єра короткометражного художнього телефільму «Сім'я».
20.00 ВіД представляє: Поле чудес
21.00 Інформаційна програма.
21.40 ВіД представляє. У перерві ТСН.
1.25 Мультфільми для дорослих.
1.50 Танці, танці, танці.

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

7.00 Діловий ранок.
8.00 Гімнастика.
8.15 Англійська мова. 1 рік.
8.45 Англійська мова. Сімейний альбом США.
9.15 Розминка для ерудитів.
9.45 «Хто косить уночі...». Документальний фільм.
10.15 «Пустотливе котеня». Мультфільм.
10.20 Світ грошей Адама Сміта.
11.00 Кримінальний канал. Цілком таємно.
11.55 Музична колекція.
12.15 «К-2» представляє.
13.00 «Стратегія ризику». Художній фільм. 3 серія.
14.10 Прем'єра документального телефільму «Місія «Золотий вік». Фільм 3.
14.35 К. Гоцці. «Любов до трьох апельсинів».
17.00 «Зворотна сторона Місяця». Мультфільм.
17.10 Вертикаль. Прем'єра документального телефільму «Почесний диригент».
17.40 Виступає ансамбль «Веснянка».
17.50 Світ грошей Адама Сміта.
18.30 Селянське питання. Після ярмарку.
19.00 Особиста думка.
19.10 **Київська панорама*.**
19.40 **Пісенний вернісаж-92*.**
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Прем'єра документального телефільму «Друга російська революція». 2 серія
21.30 Музична колекція.
21.40 На сесії Верховної Ради РРФСР.
22.10 Вечір театрального капусника. Петербурзький театр «Четверта стіна» під керуванням В. Жука.
23.00 Вісті
23.20 Програма «А».

4 (ОСВІТНЯ) ПРОГРАМА ЦТ

18.00 Дитяча година (Свято «Суперкниги»).
19.00 «Машенька». Художній телефільм.
20.15 «Бурда моден» пропонує..
20.45 Вечірня казка.
21.00 Англійська мова. 1 рік.
21.30 Англійська мова. Сімейний альбом США.
22.00 Світ захоплених.
22.15 Щасливий випадок. Сімейна телевікторина.
23.15 Біржовий пілот.
23.25 Зустрічі на Шаболівці.

СУБОТА

16 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Любителям оперної музики. В перерві — 8.55 УТН.
10.25 Телефільм «Постскриптум до першого Декрету».
11.20 П. Маріво. «Дотики та злиття». Вистава Державного російського театру Естонії.
12.45 УТН.
13.00 З концертів Міжнародного фестивалю гітарної музики.
14.00 Відсвіти. Чи бути академії мистецтв!
15.15 Пісні Раймонда Паулса виконує заслужений артист України Валерій Леонтьєв.
15.45 Доброго вам здоров'я. Як почувається себе, любі жінки!
16.15 Телерадіоканал «Право».
17.30 Пісенний вернісаж-92.
17.50 Телефільм «Осінні кольори гірського Криму».
18.00 Музичний глобус.
19.00 УТН.
19.30 Альфа і Омега. Науково-пізнавальна програма.
20.15 Фільм-концерт «Пшеничне перевесло».
20.45 На добраніч, діти!
21.00 «Фамтек»... для вас і про вас». Медико-освітній фільм.
21.15 Молодіжна студія «Гарт». У перерві — Вечірній вісник.
23.45 УТН.
0.00 Нічний телезал. Художній фільм «Таємниця дерев'яних ідолів».

ПРОГРАМА ЦТ—1

6.30 «Острів капітанів». Мультфільм. Фільм 1 і 2.
7.00 Ритмічна гімнастика.
7.30 Суботній ранок ділової людини.
8.30 ТСН.
8.45 Відеоканал «Співдружність».
10.00 Ранкова розважальна програма.
10.30 Фільми режисера С. Колосова. «Призначення».
11.55 Музичний кіоск.
12.25 Книжковий двір.
13.25 «Відважний Робін Гуд».
13.45 Телеклуб ділових людей «Підприємець».
15.00 ТСН (з сурдоперекладом).
15.15 Екологічний огляд.
15.30 У світі казок і пригод. Художній фільм «Руслан і Людмила». 1 і 2 серії.
18.00 Теніс. «Кубок Кремля».
19.00 «Чудовий град Москов». Документальний телефільм. Фільм 4.
19.30 Прем'єра мультфільму «Бджола Майя». 20 серія.
19.55 Маленький концерт.
20.00 Прем'єра художнього телефільму «Щастя восени».
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Ювілейний концерт, присвячений 20-річчю Центрального Концертного залу. У перерві — ТСН.
1.10 «Скандальна подія у Брикміллі». Художній телефільм. 1 і 2 серії.

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

8.00 Гімнастика.
8.15 Музика нашої молодості.
9.00 Мультфільм.
9.15 М. Вайль. «Кломадіус». Прем'єра вистави
11.00 Відеоканал «Плюс одинадцять».
13.00 Педагогіка для всіх.
14.00 Дім на Чистих Прудах. Художній фільм «Опудало». 1 і 2 серії.
16.30 «Петербурзькі могікани».
17.00 **Чемпіонат СРСР з хокею. «Сокіл» — «Торпедо» [Нижній Новгород]*.**
19.10 Познер і Донахью.
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка.
20.35 Баскетбол. Чемпіонат Європи. Болгарія — СРСР.
21.15 СКВ. (Спеціальний комерційний випуск).
21.30 **Київська панорама*.**
22.10 Майстри. «З. Гердт запрошує...».
23.00 Вісті.
23.20 Програма «А».

4 (ОСВІТНЯ) ПРОГРАМА ЦТ

9.00 На зарядку, ставай!
9.20 Діалог з комп'ютером.
9.50 З ранку раненько.
10.35 Французька мова. 1 рік.
11.10 Світ захоплених.
11.25 Авторські програми Т. Шах-Азізової. А. Чехов. «Чайка».
12.10 Дитячий музичний клуб.
12.55 Німецька мова. 1 рік.
13.30 Клуб мандрівників.
14.30 Дитяча година (з уроком французької мови).
15.30 Світ грошей Адама Сміта.
16.10 О. Пушкін «Пікова дама».
17.35 Підприємництво і традиції.
17.50 Під знаком «Пі». Частина 1.
18.50 Світ захоплених. Авто.
19.05 Під знаком «Пі». Частина 2.
19.35 Марафон-15.
20.45 Вечірня казка.
21.00 Іспанська мова. 1 рік.
21.30 Англійська мова. 1 рік.
22.00 «І знову Анискін». Художній телефільм. 3 серія.
23.10 Бразилія: знайома і незнайома.
23.50 Зустрічі на Шаболівці.

НЕДІЛЯ

17 листопада

ПРОГРАМА УТ—1

7.30 Ритмічна гімнастика.
7.50 Народні таланти. Концерт.
8.45 У неділю вранці. Інформаційно-музична програма.
9.45 УТН.
10.00 Художній фільм «Я уже не боюсь».
11.15 Живе слово. У земляків — полтавців.
12.00 Співає Олександр Сєров.
12.40 УТН.
12.55 Джазовий вернісаж.
13.40 Телефільм «І голос наш почує світ». «Укртелефільм».
14.30 Село і люди.
15.15 Ви нам писали.
16.00 Служба солдатська.
17.00 Здрастуй, хор! Виступає Великий дитячий хор Держтелерадіокомпанії України.
17.30 Канал «Д». Зустріч підлітків і молоді з народним депутатом України Л. Г. Лук'яненком.
19.00 УТН.
19.30 На І Всеукраїнському міжнаціональному конгресі.
20.45 На добраніч, діти!
21.00 Українська біржа повідомляє, пропонує, рекомендує.
21.15 Телеспортарена.
21.35 Кращі стрічки студії «Мосфільм». Художній фільм «Осінній марафон».
23.15 Вечірній вісник.
23.45 Прем'єра фільму «Яворівська забава». «Укртелефільм».
23.55 УТН.
0.10 Нічний телезал. «Ще не вмерла наша слава». Концерт.

ПРОГРАМА ЦТ—1

8.00 Спорт для всіх.
8.30 ТСН.
8.45 Тираж «Спортлото».
9.00 Освідчення в коханні.
9.15 З ранку раненько.
10.00 На службі Вітчизні.
10.30 Ранкова зірка.
11.30 Клуб мандрівників.
12.30 Сільська година
13.30 Марафон-15.
14.30 Під знаком «Пі». У перерві — 15.30 ТСН (з сурдоперекладом).
16.15 Фотоконкурс «Земля — наш спільний дім».
16.20 Хокей. Чемпіонат СРСР. «Динамо» (Москва) — «Спартак». 2 і 3 періоди.
17.35 Народні казки і притчі
17.40 Міжнародна панорама.
18.10 Уолт Дісней представляє...
19.00 Недільний кінозал. Документальний фільм.
19.30 Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Надто молода, щоб умерти?».
21.00 Інформаційна програма.
21.40 Не любо — не слухай.
22.25 Спортивний телевечір.
23.55 ТСН
0.15 Історія одного бенефісу. Шоу Б. Алібасова «На-на».

ПРОГРАМА УТ—2, ЦТ—2

8.00 На зарядку ставай!
8.15 Молитва про Росію. Концерт авторської пісні.
9.00 Джаз-тайм. Додаток.
10.00 «Простираю я теплые объятия...». До 150-річчя з дня народження В. Ключевського.
10.35 Програма для дітей.
11.35 Невідома Росія
11.55 «Чорна ікра».
12.25 Мультфільм.
12.35 «Штрафники». Документальний фільм.
14.15 «Концертино»
14.40 Святе і вічне.
15.00 **Тірсо де Моліна. «Благочестива Марта». Вистава Київського Державного театру імені І. Франка*.**
18.00 Один на один при свідках.
18.50 Л. Андрєєв. «Іуда Іскаріот».
20.00 Вісті.
20.20 Вечірня казка
20.35 «Друга російська революція». Документальний фільм.
21.30 **Телебіржа інформує*.**
22.00 **Пісенний вернісаж-92*.**
22.30 Спортивна програма.
23.00 Вісті.
23.20 «К-2» представляє: «Абзац».

4 (ОСВІТНЯ) ПРОГРАМА ЦТ

9.00 Розминка для ерудитів.
9.35 Італійська мова.
10.05 Світ захоплених.
10.20 Французька мова. 2 рік.
10.55 Ділова жінка
11.25 Бесіди про культуру.
12.05 Поспішайте врятувати планету.
13.05 Школа менеджерів.
13.35 Німецька мова. 2 рік.
14.10 Дитяча година
15.10 Світ захоплених.
15.25 Очевидне — неймовірне.
16.10 Зустріч після зустрічі.
16.40 Освідчення в коханні.
16.55 Італійці в Росії.
17.25 Контакт-форум.
17.55 ...До шістнадцяти і старші.
18.40 Щасливий випадок.
19.40 «Душа без штанів». Вистава Тверського театру юного глядача за віршами Саші Чорного.
20.45 Вечірня казка.
21.00 Іспанська мова. 2 рік.
21.30 Англійська мова. Сімейний альбом США.
22.00 Біржовий пілот.
22.10 Світ очима ООН.
22.40 Конкурс для тих, хто володіє французькою мовою.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради України

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Анатолій ГОРЛОВ
перший заступник головного редактора

Олександр БІЛИК
заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН України

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
оглядач, завідуючий відділом культури

Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
редактор відділу кореспондентської мережі

Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Леонід Самойленко.

Чергові редактори — Микола Хрієнко, Тимофій Прокопенко.

Автори макета — Анатолій Мироничев, Євген Українець.

Випусковий — Олексій Бондаренко.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори:
Валентина Лукаш, Ірина Бабич, Валентина Восколович, Галина Каблак, Ольга Малкіна, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська.

Верстальники:
Тетяна Балюк, Ольга Яценко, Алла Буднікова, Марія Солодюк, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти:
Наталія Позняк, Валентина Чичирко.

* * *

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна» 252047, Київ 47, проспект Перемоги, 50

Індекс 60955.

Тираж 158.700

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 0315217